

«УДАРНИКУ» —
ЛІДЭРУ ПА ВЫПУСКУ
ДАРОЖНА-БУДАЎ-
НІЧАЙ ТЭХНІКІ —
75!
ПОСПЕХАЎ!
3 стар.

Уладзімір ГРОМ
І «КРУПІЦКІЯ МУЗЫКІ»

5 стар.

АСОБА У БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ

ДАБРАДЗЕЯ Анэля ТУЛУПАВА

4 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

ЛІТВА. ЭСТОНІЯ. АНГЛІЯ

6 стар.

7 стар.

ЗІМОВАЯ ВАНДРОЎКА
ПА ТРАЕЦКАМУ ПРАДМЕСЦЮ

8 стар.

АФІША

ПРЭМ'ЕРЫ ТЭАТРА БАЛЕТА
І КУПАЛАЎСКАГА

4 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суадчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

30 студзеня 2002 года, № 5 (2771)

Цана 120 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

НОВАЯ КУПЮРА

3 21 студзеня на Беларусі ўведзены ў абарачэнне новы білет Нацыянальнага банка вартасцю 20 000 рублёў.

На сённяшні дзень гэта самая буйная купюра. Як паведамілі карэспандэнту «Голасу Радзімы» ва Упраўленні інфармацыі галоўнага банка краіны, новая банкнота выраблена на спецыяльнай высакаякаснай таніраванай паперы з аліўкавым адценнем і мае спецыяльную сістэму абароны ад падрабак. На адным баку білета намалеваны палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі, а на адваротным — рэпрадукцыя карціны архітэктара Адама Ідзкоўскага «Выгляд палаца і парку».

БУДЗЕ ГІМН

Хутка ў Беларусі з'явіцца новы гімн. Упершыню ён пачуе прагуцаць сёлета 3 ліпеня — у Дзень Незалежнасці.

Зараз у краіне аб'яўлены спецыяльны конкурс, у якім могуць прыняць удзел і творчыя саюзы, і асобныя грамадзяне. Дарэчы, амаль 10 гадоў у Беларусі вядуцца спробы стварыць новы гімн, камісія ж так і не аддала перавагу ніводнаму з варыянтаў. Але ўсе сто праектных заяў ад кампазітараў і паэтаў, якія былі пададзены за гэты час і зараз знаходзяцца ў Міністэрстве культуры, таксама прымуць удзел у конкурсе разам з новымі прапановамі. Міністр культуры Леанід Гуляка не выключае, што, магчыма, музыка гімна Беларусі застаецца ранейшай, а словы будуць новыя.

ГУСІ З АНГЛІ

У вёсцы Свяцілавічы Веткаўскага раёна з'явіліся незвычайныя для гэтых мясцін птушкі — гусі з Вялікабрытаніі.

Іх у парадку фінансавай падтрымкі даслалі мясцовым жыхарам фермеры з туманнага Альбіёна. Выгадаваныя замежныя «госці» застануцца ва ўласнасці беларускіх сялян. І, мяркуючы па ўсім, англійскія гусі добра прыжыліся ў кожным падвор'і.

На здымку фотакарэспандэнта БелТА Сяргея Халадзіліна англійскія гусі на падвор'і Валянціны ШЫНКАРОВАЙ.

ВЭБ-СТАРОНКА ДЛЯ АМАТАРАЎ СПОРТУ

Ужо зараз аматары спорту з усіх краін свету могуць атрымаць самую аператыўную інфармацыю аб усіх падзеях спартыўнага жыцця Беларусі.

На днях Нацыянальны алімпійскі камітэт краіны стварыў свой уласны вэб-сайт, якім могуць карыстацца аматары Інтэрнэта: www.poc.by. На сайце, акрамя традыцыйных звестак аб сучасным спорце, можна таксама знайсці інфармацыю пра гісторыю беларускага алімпійскага руху. У бліжэйшы час плануецца выхад гэтай старонкі і на англійскай мове.

ПОМНІК МАРШАЛУ ЖУКАВУ

У Мінску, магчыма, з'явіцца помнік палкаводцу Георгію Жукаву.

Макет гэтага помніка, змадэліраваны з дапамогай камп'ютэра, створаны скульптарам Юрыем Паўлавым і архітэктарам Уладзімірам Чаленкам: маршал Жукаў на баявым кані з паднятай у гару рукою, а пад капытамі каня — гідра, якая сімвалізуе фашызм.

У Мінгарвыканкаме лічаць, што такая скульптурная кампазіцыя можа быць устаноўлена каля Цэнтральнага Дома афіцэраў.

УЗЯТЫ ПАД ВАРТУ

Былы дырэктар Мінскага трактарнага завода М. Лявонаў зараз знаходзіцца пад вартай.

Як паведамілі карэспандэнту «Голасу Радзімы» ў Пракуратуры Беларусі, ён абвінавачваецца адразу па некалькіх артыкулах Крымінальнага кодэксу: за злоўжыванне службовым становішчам, за службовую нядбайнасць і атрыманне хабару. Па меркаванні следчых, у выніку такіх антыправавых дзеянняў кіраўніка прадпрыемства панесла вялікія фінансавыя страты.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

радавод

ЗАЛАЦІНКА СА «СКАРБУ»

З трохгадовага ўзросту наведвае рэпетыцыі фальклорнага калектыву «Скарб» Кобрынскага Дома творчасці юных Вольга Сацюк.

А мінулы год стаў для яе дэбютным: разам з калектывам «Скарб» яна выйшла на сцэну ў якасці салісткі, прымала ўдзел у «Карагодзе», стала ўладальніцай прызга сімпатый глядачоў

на тэлеконкурсе «Родам з дзяцінства».

На здымку Алег САЦЮК са сваёй сямігадовай дачкой Вольгай.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БелТА.

Зваротная сувязь

РАСІЯ

Шаноўная рэдакцыя паважанай газеты «Голас Радзімы»! Вялікі дзякуй за вашу самаахвярную плённую працу, за тое, што ў такі складаны час усклалі на сябе адказнасць за будучыню беларускамоўнай газеты і наперакорм усіх цяжкасцям і перашкодам збераглі яе, надалі ёй другое дыханне.

Для многіх з нас, якія воляю лёсу апынуліся ў бліжэй і далёкім замежжы, але думкамі, душой і сэрцам засталіся шчырымі беларусамі, газета «Голас Радзімы» з'яўляецца адзіным мастком сувязі з Бацькаўшчынай, надзейнай крыніцай інфармацыі аб жыцці беларускага народа і беларускаму свету.

Можна смела сказаць, што высакародныя мэты, якія паставіла перад сабой новая рэдакцыя газеты, здзяйсняюцца: «Голас Радзімы» мае добрыя перспектывы, становіцца агульнай беларускай газетай. Абавязак чытачоў і сяброў газеты, усіх, каму неаб'явавы лёс газеты, аказваць рэдакцыі маральную і фінансавую падтрымку, у тым ліку і падпіскай на газету.

Жадаю ўсім супрацоўнікам рэдакцыі творчага настрою, натхнення і поспехаў у працы, удачы, дабрабыту і ладу.

Зычу роднай Беларусі росквіту, добра і міру.

З павагай ваш даўні чытач

Анатоль ГОУША,
г. Тамбоў.

захавай традыцыю

СТРЭЧАННЕ

А ў нас сёння Стрэчанне, Стрэчанне.
Зіма з летам стрэлася, стрэлася.
Лета зіму піхнула, піхнула
І ножачку звіннула, звіннула.
Зіма пайшла, плачучы, плачучы,
Лета пайшло, скачучы, скачучы.

Стрэчанне, або Грамніцы, па народным меркаванні, — свята, калі зіма сустракаецца з летам. Гэта свята язычніцкага паходжання, якое ў народным календары прыпадае на 2 лютага ў католікаў і на 15 лютага ў праваслаўных беларусаў. У некаторых рэгіёнах нашага краю (Кармянскім, Чачэрскім, Добрушскім, Слаўгарадскім раёнах) мясцовыя жыхары адносяць Стрэчанне да веснавых свят.

У старажытныя часы славяне-язычнікі ў гэты дзень ушаноўвалі Бога Перуна, або, як яго яшчэ называлі, Грамаўніка. Сёння ў традыцыйнай культуры беларусаў адначасова з хрысціянскімі стрэчаньскімі маленнямі ў царкве або касцёле захаваліся і актыўна функцыянуюць язычніцкія рытуалы. Але, як ні дзіўна, у беларускім фальклоры амаль няма Стрэчаньскіх песень.

Галоўная дзея ў час набажэнства — асвячэнне грамнічных свечак, якія павінны быць даўжэйшымі за звычайныя і не менш 20 сантыметраў. Як адзначае фалькларыст М. Нікіфароўскі, над грамнічнымі свечкамі чыталася пяць малітваў. Калі іх прыносілі дадому з царквы, найперш імі абкурвалі пабудовы, жывёлу, пчаліныя вуллі, студню і ўсіх дамачадаў. Грамнічныя свечкі запальваліся пры правядзенні сямейных абрадаў: нараджэнні дзіцяці, вяселлі, провадах у войска, пахаванні, уваходзінах і г. д. Як апісвае Е. Раманаў, на Рагачоўшчыне «агнём свечкі адганяюць ад душы сатану». Грамнічныя свечкі захоўваліся ў кожнай хаце ў бажніцы. Пазычаць грамнічныя свечкі нельга было ніколі і нікому.

З Грамніцамі, або Стрэчаннем, звязаны шэраг народных павер'яў: калі на Стрэчанне певень пад страхом нап'ецца вады, то на Юр'е вол наеца травы; на Стрэчанне ранні бясхмарны ўзыход сонца — будзе ранні лён; калі Стрэчанне будзе цёплым, вясна таксама будзе цёплай; як на Грамніцы мяцеліца — вясна будзе позняя, адліга — не ўродзіць поле.

Ад Грамніц сям'яны пачыналі аглядаць і рыхтаваць да вясны сельскагаспадарчыя прылады.

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

падзея

«СТЭЛА СВЕТУ» — СНД

Выканаўчаму камітэту СНД, які размешчаны ў Мінску, ад імя японскага Фонду свету ГОІ ўручана «Стэла свету». Гэты сімвал міру і сяброўства па-

дыпкур'ер

ПЕРШАЕ ПАСЯДЖЭННЕ БЕЛАРУСКА-ЛІВІЙСКОЙ КАМІСІІ

У сталіцы Лівіі Трыпалі прайшло першае пасяджэнне міжурадавай Беларуска-лівійскай сумеснай камісіі па эканамічным, гандлёвым і навукова-тэхнічным супрацоўніцтве.

Міністр замежных спраў Беларусі Міхаіл Хвастоў і сакратар Вышэйшага народнага камітэта па знешніх сувязях і міжнароднаму супрацоўніцтву (міністр замежных спраў) Лівіі Махамед Шальгам у якасці сустаршынь сумеснай камісіі падпісалі выніковы пратакол пасяджэння.

У дакуменце замацаваны канкрэтныя дамоўленасці, дасягнутыя бакамі ў гандлёва-эканамічнай, крэдытна-інвестыцыйнай і навукова-тэхнічнай галінах, а таксама практычныя меры па далейшай актывізацыі двухбако-

між народамі ўжо ўстаноўлены ў многіх нацыянальных парламентах, ва ўрадавых будынках і міжнародных арганізацыях, у тым ліку і ААН.

Фонд свету ГОІ носіць імя вядомага японскага паэта і філосафа, які прысвяціў сваё жыццё прапагандзе ідэй міру і чалавечнасці. Створаны ў Краіне Узыходзячага Сонца, фонд узяў на сябе місію распаўсюджвання закліку: «Няхай мір пануе на зямлі!»

Садружнасць Незалежных Дзяржаў удастоена гэтай прэстыжнай узнагароды за вядучую ролю і дасягненні ў галіне стварэння «культуры свету і супольнасці дзяржаў з агульнымі каштоўнасцямі». Старшыні Выканкама СНД Юрыю Яраву ўзнагароду ўручыў старшыня Фонду свету ГОІ Мазамі Саёнкы.

Віктар ТАЛОЧКА, БелТА.

тэндэнцыі

ЛЕПШЫ СУДДЗЯ — ЧАС

Міжнародныя арганізацыі часам напярэкі беларускае кіраўніцтва ў маруднасці з правядзеннем эканамічных рэформ. Але пазіцыя ўлад у гэтых адносінах заставаецца нязменнай: непрадуманая дзеянні могуць прывесці да дэстабілізацыі і расслаблення грамадства, рэзкага зніжэння жыццёвага ўзроўню людзей.

Зараз, здаецца, падобны пункт гледжання падзяляюць і прадстаўнікі Сусветнага банка. У сваім дакладзе «Пераход да рынкавай эканомікі: першыя дзесяць гадоў» эксперты гэтай вядомай міжнароднай арганізацыі зрабілі наступную выснову: «Праз 10 гадоў пасля пачатку пераходнага перыяду Беларусь стала краінай з эканамікай, найменш рэфармаванай, але найбольш жыццяздольнай у параўнанні з іншымі дзяржавамі СНД».

Дарэчы, гэта пацвярджаецца і папярэднімі вынікамі працы беларускай гаспадаркі ў мінулым годзе. Па словах прэм'ер-міністра Геннадзя Навіцкага, асноўныя прагнозыны паказчыкі на 2001 год выкананы. Валавы ўнутраны прадукт вырас на 4,1 працэнта, аб'ём прамысловай прадукцыі павялічыўся на 5,4 працэнта, выкананы задачы па будаўніцтву жылля, у тым ліку і ў сельскай мясцовасці.

Але, як вядома, любыя лічбы могуць так і застацца сухой статыстыкай, калі за імі не стаіць канкрэтныя людзі і паляшэнне іх дабрабыту. Ці адчулі на сабе беларусы вынікі стаўлення функцыянавання эканомікі? З гэтым пытаннем я звярнулася ў Нацыянальны банк краіны. Як паведамілі ва Упраўленні інфармацыі, толькі летас больш як удвая павялічыліся рублёвыя і валютныя ўклады насельніцтва ў банках. Рублёвыя дэпазіты выраслі амаль у 3 разы, а івалютныя — на чвэрць, што склала, адпаведна, больш за 326 мільянаў рублёў і каля 315 мільянаў долараў ЗША. І гэты пры тым, што асноўную частку сваіх грошай людзі па-ранейшаму трымаюць дома, бо ва ўсіх яшчэ ў памяці фінансавы крызіс ў Расіі 1998 года.

Зразумела, усе гэтыя ста-

ноўчыя зрукі яшчэ не азначаюць, што нашы грамадзяне маюць на сённяшні дзень належны ўзровень жыцця, а беларуская эканоміка цалкам выйшла з крызісу. Цяжкасцей хапае, асабліва ў сельскай гаспадарцы. На працягу апошніх гадоў дзяржава старалася падтрымліваць вёску, выдзяляючы ёй фінансавую дапамогу. Галоўная задача гэтага года — не толькі далейшае рэфармаванне АПК, але і зніжэнне сабекошту сельскагаспадарчай прадукцыі.

У складаным становішчы па-ранейшаму знаходзіцца і многія прамысловыя прадпрыемствы. Хоць Расія застаецца нашым асноўным рынкам збыту, айчынным вытворцу ўсё цяжэй канкуруаваць з расійскімі калегамі, бо яму даражэй абыходзіцца сыравіна і энерга-рэсурсы. А гэты адбіваецца на росце цен на тавары. Таму на парадку дня стварэнне аднолькавых умоў для суб'ектаў гаспадарання Беларусі і Расіі.

Асабліва сцю беларускай эканомікі застаецца і адсутнасць знешніх інвестыцый, якія атрымліваюць іншыя дзяржавы Садружнасці. У адрозненне ад іх, айчынная гаспадарка развіваецца за кошт унутраных рэзерваў.

Што ж тычыцца даклада Сусветнага банка, нашых чытачоў, магчыма, зацікавіць яшчэ адна дэталю. На думку міжнародных экспертаў, стрымліванне прыватызацыйных працэсаў у Беларусі дало магчымасць прадухіліць рабаванне асноўных фондаў, як гэта назіралася ў іншых краінах Садружнасці. Такім чынам, лічаць эксперты, Беларусі ўдалося захаваць патэнцыял і выратаваць сваю эканоміку ад рэзкага спаду.

Ларыса ЛАЗАР.

актуальна

УМОВЫ РАЗВІЦЦА НАЦЫЯНАЛЬНАГА ЭКСПАРТУ

Урад Беларусі зацвердзіў план мерапрыемстваў па стварэнні ўмоў развіцця нацыянальнага экспарту ў 2002 годзе.

План утрымлівае комплекс паслядоўных узаемадзеянняў дзяржаўных кіраўнічых структур суб'ектаў гаспадарання з мэтай павелічэння аб'ёму экспарту тавараў і паслуг, а таксама стварэння ўмоў для пашырэння і ўмацавання пазіцыі Беларусі на рынках свету.

У прыватнасці, запланавана ўдасканаленне падатковага і мытнага заканадаўства, пашырэнне фінансавай базы дзяржаўнай падтрымкі экспарцёраў, выкарыстанне ў вытворчасці сучасных сістэм кіравання, спрыянне лібералізацыі гандлёвых рэжымаў у замежных краінах для беларускіх тавараў.

Вераніка БОХАН.

супрацоўніцтва

ПРЫГРАНІЧНЫ ГАНДАЛЬ ВА УМОВАХ СЭЗ

Канцэпцыя зоны прыгранічнага гандлю Беларусі, Расіі і Украіны ў складзе свабоднай эканамічнай зоны «Гомель-Ратон» ствараецца спецыялістамі СЭЗ і НДІ Міністэрства эканомікі Беларусі.

Па словах кіраўніка адміністрацыі СЭЗ Уладзіміра Быка, канцэпцыя мае на мэце стварыць спрыяльныя ўмовы для актывізацыі знешнеэканамічных сувязей прыгранічных рэгіёнаў трох краін і павысіць узровень занятасці ў сумежных рэгіёнах.

Зона прыгранічнага гандлю ўключыць участкі аптовага гандлю, прамысловай перапрацоўкі і захавання тавараў.

На думку стваральнікаў канцэпцыі, супрацоўніцтва трэба будаваць з улікам кааператывных сувязей, якія існавалі раней паміж рознымі рэгіёнамі Савецкага Саюза.

Пасля ўзгаднення канцэпцыі з абласнымі адміністрацыямі прыгранічных рэгіёнаў яна будзе прадстаўлена ўрадам Беларусі, Расіі і Украіны на зацвярджэнне.

Вераніка БОХАН.

аспект праблемы

ЖЫЦЦЁ Ў ПАДАРУНАК

НА БЕЛАРУСІ ПРАЙШЛА МІЖНАРОДНАЯ АКЦЫЯ «ДЗІЦЯЧАЕ СЭРЦА» З УДЗЕЛАМ МЕДЫКАЎ ЗША

Дэлегацыя медыкаў, прадстаўнікоў дабрачыннага фонду «Міжнароднае дзіцячае сэрца» на чале з прафесарам Вільямам Новікам, прыбыла ў Мінск у студзені. На працягу тыдня беларускім дзецям са складанымі парокмі сэрца былі зроблены 24 аперацыі. Акцыя арганізавана Беларуска-амерыканскім дзіцячым фондам, які ўжо 12 гадоў дапамагае дзецям з прыроджанай паталогіяй сэрца. За гэты час фонд накіраваў для лячэння за мяжой 188 маленчкіх пацыентаў. Кожная аперацыя каштуе ад 30 да 100 тысяч долараў ЗША.

На Беларусі на сэрцы аперавуюць таксама. Але, па вызначэнні галоўнага кардыяхірурга Дзіцячага хірургічнага цэнтру Валянціна Аўчарэнкі, айчынная кардыяхірургія падобная да малядога саду, росквіт якога яшчэ наперадзе. Згаданая галіна — адна з самых дарагіх у медыцыне. У нашай краіне адзіная медыцына, дзе такія аперацыі робяць дзецям, — аддзяленне на 40 ложкаў у ДХЦ — Дзіцячым хірургічным цэнтры. І праблема не ў тым, што беларускія ўрачы не маюць адпаведнай кваліфікацыі. Доказ адваротнага: у брыгадзе медыкаў з ЗША наогул не было кардыёлага: амерыканцы цалкам даверыліся беларускім урачам,

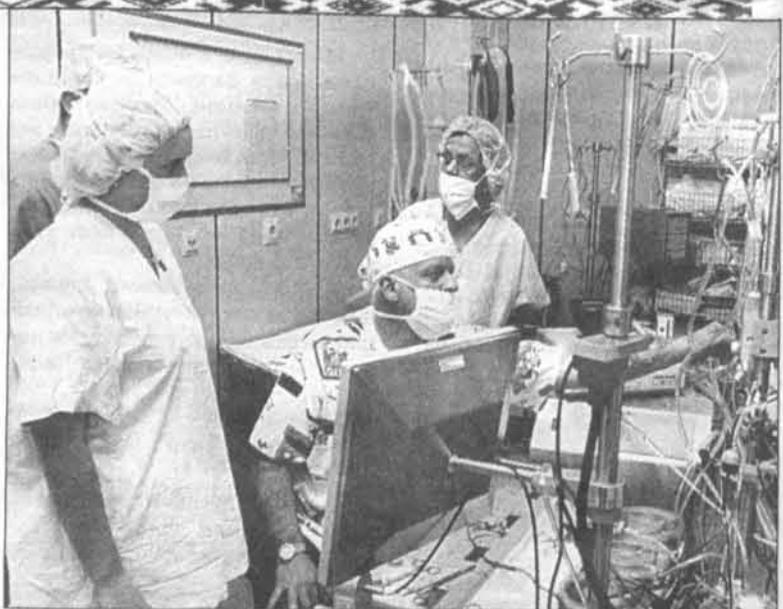
дыягназы якіх практычна не разыходзіліся з тым, што выяўлялася падчас аперацый.

Справа ў іншым. У нас не хапае аперацыйных, абсталявання, матэрыялаў. Існуе фактар недапрацаванасці сістэмы выхажвання дзяцей пасля аперацыі. Медыкі не маюць магчымасці вызджаць на стажыроўкі, тым больш, што трэба вучыць не аднаго хірурга, а ўсю каманду, якая будзе змагацца за жыццё дзіцяці.

Штогод на Беларусі нараджаецца каля 1 000—1 200 дзяцей з парокмі сэрца. Гэты працэс цяжка кантраляваць, лічыць галоўны педыятр Міністэрства аховы здароўя Лідзія Матуш. Не заўсёды парокі развіцця сардэчна-сасудзістай сіс-

тэмы можна дыягнаставаць унутрывантробна. Ёсць катэгорыя жанчын, якія не хочуць перарываць цяжарнасць з-за рэлігійных перакананняў ці зыходзячы са стану свайго здароўя. Такая тэндэнцыя, між іншым, характэрная для ўсяго свету. У ДХЦ ж за год могуць дапамагчы толькі чацвёртай частцы тых, каму патрэбна аперацыя. «Мы ў вялікім даўгу перад дзецьмі Беларусі», — кажа Валянцін Аўчарэнка.

Тым не менш летас было зроблена 188 аперацый з прымяненнем штучнага сэрца, 120 — з выкарыстаннем малаінвазійнай тэхналогіі (калі па вене пускаюць спецыяльнае прыстааванне, якое ў патрэбным месцы закрывае парок), 120 —

па іншых метадыках. Чатыры гады таму такога на Беларусі яшчэ не існавала.

II

Але дзецям, якіх аперавалі амерыканцы, у бліжэйшы час у нас не здолелі б дапамагчы.

У камандзе доктара Новіка — 8 медсясцёр і тэхнікаў, 7 дактароў і адміністратар. Усе — вопытныя спецыялісты, прадстаўляюць вядомыя клінікі роз-

ных штатаў ЗША і з'яўляюцца выхадцамі з розных краін свету: Ірана, Турцыі, Харватыі, Нідэрландаў і ЗША. Чатыры чалавекі пастаянна ўдзельнічаюць у дабрачынных акцыях, астатнія — час ад часу як валанцёры. Штогод паездка бывае каля 15. Пасля Беларусі — тыдзень адпачынку дома, затым — паездка ў Перу і Кітай.

З сабой медыкі прывезлі амаль тону грузаў, які перадалі ў ДХЦ у якасці гуманітарнага.

спорт

СЕНСАЦЫЮ ВЫКЛІКАЛА НА ЧЭМПІЯНАЦЕ СВЕТУ ПА СПРЫНТЭРСКАМУ МНАГАБОР'Ю БЕЛАРУСКАЯ КАНЬКАБЕЖКА АНЖЭЛА КАЦЮГА

Сапраўдную сенсацыю стварыла на праведзеным у нарвежскім Хамеры чэмпіянаце свету па спрынтэрскаму мнагабор'ю беларуская канькабежка Анжэла Кацюга. 19 студзеня ў бегу на 1 000 метраў яна з вынікам 1.16,82 хвіліны заняла першае месца і заваявала малы залаты медаль чэмпіянату. Удала прабегла яна ў гэты дзень і дыстанцыю 500 метраў.

На наступны дзень 31-гадовая спартсменка развіла свой поспех. Яна палепшыла час на дыстанцыі 1 000 метраў і была сярод лідэраў на 500-метраўцы. У выніку ўпершыню ў гісторыі жаночага канькабежнага спорту Беларусі наша спартсменка набрала ў мнагабор'і 153,672 бала і заняла трэцяе месца. А перамагла з вынікам 152,689 бала

нарвежка Катрыёна Ле Мэй-Доан.

Анжэла Кацюга ўжо даўно імкнецца да сусветных вышын у канькабежным спорце, аднак у апошні момант яе падводзілі то траўмы, то недахоп спарторніцкай практыкі. Напярэдадні Алімпійскіх гульняў у Солт-Лейк-Сіці спартсменка атрымала ўсё неабходнае для плённых трэніровак. Практычна паўгода яна накатвала кіламетры ў канадскім Калгары ва ўмовах высакагор'я. Разам са сваім трэнерам і мужам Ігарам Пагарэлавым яны паабяцалі, што вернуць усе затрачаныя на падрыхтоўку да Алімпіяды сродкі, калі ў ЗША Анжэла Кацюга не трапіць у васьмёрку мацнейшых. І вось — першы вельмі значны поспех.

Спэцыялісты лічаць, што цяпер Анжэла Кацюга можа разлічваць на алімпійскі медаль.

Віктар ЛОУГАЧ, БелТА.

паўэрліфтынг

ВОЛАТ З РАГАЧОВА

На спаборніцтвах 7-га чэмпіянату Рэспублікі Беларусь па паўэрліфтынг у практыкаванні жым штангі ў вагавай катэгорыі 82,5 кілаграма Аляксандр Длускі з Рагачова стаў абсалютным чэмпіёнам.

Аляксандру — 23 гады, ён працуе трэнерам у рагачоўскай ДЮСШ-1.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БелТА.

здарэнні

ЗАТРЫМАНЫ ДВОЕ ГРАМАДЗЯН САМАЛІ

Супрацоўнікамі Дзяржаўнага камітэта пагранічных войскаў Беларусі затрыманы двое грамадзян Самалі, якія з'явіліся ў Мінску з падобнымі пашпартамі.

Апошнім часам беларускія пагранічнікі ўзмацнілі кантроль за іншаземцамі, што прызджаюць на Беларусь, у сувязі з падзеямі, якія адбываюцца ў Афганістане, а таксама з актывізацыяй барацьбы з тэрарызмам з боку міжнароднай супольнасці.

Падводзячы вынікі мінулага года, у прэс-цэнтры Дзяржкамітэта пагранвойскаў нагадалі, што праз граніцу

Беларусі было прапушчана больш за 5 мільёнаў адзінак транспартных сродкаў і каля 22 мільёнаў чалавек. Амаль тысячы разоў пагранічнікі сутыкаліся са спробамі незаконнага правозу праз мяжу матэрыяльных каштоўнасцей на суму каля 800 мільёнаў рублёў. Супрацоўнікамі камітэта было затрымана амаль 70 тысяч кантрабандных долараў ЗША, 60 тысяч нямецкіх марак, выяўлена больш за 450 сховішчаў у транспартных сродках і грузах.

Акрамя таго, летась пагранічнікі затрымалі больш за 60 груп незаконных мігрантаў агульнай колькасцю каля 1,5 тысячы чалавек. Выяўлена каля 30 каналаў перапраўкі незаконных мігрантаў, затрымана 40 арганізатараў і памагатых.

Вераніка БОХАН.

Прыезд амерыканскіх урачоў — гэта ўратаваныя жыцці дзяцей. Адна шасцігадовая дзяўчынка стала пацыенткай доктара Новіка ўжо другі раз. Шэсць гадоў таму, у першы свой прыезд на Беларусь, ён зрабіў ёй падтрымліваючую аперацыю, зараз яшчэ адну. Ёсць надзея, што жыццё дзяўчынкі зменіцца да лепшага.

Акцыя "Дзіцячае сэрца" мае і вучэбную мэту, дае беларускім медыкам магчымасць пераняць сусветны вопыт правядзення аперацыяў на адкрытых сэрцы, укараніць на Беларусь новыя метадыкі і тэхналогіі лячэння сардэчна-сасудзістых захворванняў.

III

Удзельнікі акцыі працуюць бясплатна. Іх пражыванне забяспечыў Беларускі дзіцячы фонд. А білеты ў два канцы — мінскі Ротары клуб. Пра матэрыяльную дапамогу ў арганізацыі падобных акцыяў Міністэрства аховы здароўя пакуль размову не вядзе.

На сустрэчы з журналістамі ў грамадскім прэс-цэнтры беларус-

кія ўрачы гаварылі, што іх галоўная просьба да ўладаў нават не павышэнне зарплаты, а стварэнне ўмоў для больш эфектыўнай працы. Усе спадзяюцца на здзяйсненне намеру пабудавання ў Мінску сучаснага кардыяхірургічнага цэнтру.

Доктар Вільям Новік жа заўважыў: "Калі б у мяне былі ўсе грошы свету, толькі тады б я мог змяніць сітуацыю ў дзіцячай кардыяхірургіі. На працягу васьмі гадоў наша каманда шмат разоў ездзіла ў Харватыю. Апошняя чатыры гады вышэйназначаная галіна ў гэтай краіне поўнасцю падтрымліваецца дзяржавай праз Міністэрства аховы здароўя. І толькі зараз я магу быць больш-менш упэўненым у іх сістэме аказання дапамогі дзецям з прыроджанымі парокмі сэрца".

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКУ: штучную цыркуляцыю крыві ў час аперацыі разам з беларускімі ўрачамі забяспечвае Мэцью ДЭВІС (у цэнтры).

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

наша марка

«УДАРНИК»

ДАРОЖНА-БУДАЎНІЧАЯ ТЭХНІКА ДЛЯ ПОЎНАЧЫ І ПУСТЫНІ

Мінскі завод «Ударнік» уваходзіць у адкрытае акцыянернае таварыства «Амкадор» і з'яўляецца галоўным прадпрыемствам. Яго доля ў агульным аб'ёме вытворчасці складае каля 75 працэнтаў, а прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі завода перавышае дзве трэці ад прыбытку акцыянернага таварыства.

— Сёння «Ударнік» — адно з вядучых прадпрыемстваў па вытворчасці фронтальных пагрузчыкаў і дарожнай тэхнікі, — гаворыць дырэктар завода Уладзімір Ключнікаў. — Высокая якасць, своечасовае выкананне абавязкаў перад заказчыкам — вось наша крэда.

За гады існавання прадпрыемствам асвоена каля 100 мадэляў дарожна-будаўнічых і спецыяльных

машын. Сёння, ва ўмовах рынковых адносін, «Ударнік» імкнецца ствараць канкурэнтаздольную прадукцыю і атрымліваць прыбытак.

Зараз марку завода вызначаюць фронтальныя пагрузчыкі TO-28A і TO-49. На міжнароднай выставе ў Югаславіі гэтыя машыны адзначаны дыпламамі і сярэбранымі медалямі.

За апошнія пяць год завод поўнасцю абнавіў сваю прадукцыю, у першую чаргу, фронтальныя пагрузчыкі. Новыя мадэлі ствараюцца ў канструктарскім бюро прадпрыемства. Простыя і арыгінальныя рашэнні, народжаныя тут, дапамаглі значна знізіць працаёмкасць і металяёмкасць гідрасістэм, павялічыць ступень іх уніфікацыі.

— Наш завод з'яўляецца манопалістам на рынку аднакаўшовах фронтальных пагрузчыкаў СНД. Вопыт калектыву і надзейнасць тэхнікі, якую мы выпускаем, дазваляюць трымаць якасць машын на сусветным узроўні, — гаворыць начальнік канструктарскага аддзела Анатоль Герасімовіч.

— Мы адчуваем уздзеянне тых эканамічных адносін, у якіх знаходзіцца краіна, яны ўплываюць і на наша прадпрыемства, — адзначае галоўны інжынер «Ударніка» Сяргей Спірыдонаў. — Але нават у самыя цяжкія гады мы аднаўлялі абсталяванне, выкарыстоўвалі новыя тэхналогіі.

Прадукцыя завода «Ударнік» упэўнена заваёўвае рынкі. Без франтальных пагрузчыкаў ужо немагчыма весці распрацоўку нафтавых і газавых радовішчаў.

Правядзенне маркетынговых даследаванняў дазваляе больш поўна выявіць патрэбы іншых краін у прадукцыі прадпрыемства. Галоўны імпарцёр «Ударніка» — Расія. На падставе дагавораў завод гандлюе з Башкірыяй, Комі, Хабарскай і Алтайскай краямі, Маскоўскай, Ленінградскай, Кемераўскай, Самарскай абласцямі, з Масквой і Санкт-Пецярбургам.

За мінулы год заключана 13 дылерскіх пагадненняў з прадпрыемствамі і арганізацыямі краін СНД і Прыбалтыкі. Гандлюе завод з Казахстанам, Узбекістанам, Таджыкістанам. Аднаўляюцца двухбаковыя сувязі з Украінай.

Для арганізацыі экспарту ў далёкае замежжа створана закрытае акцыянернае таварыства «Праммедінвест».

Праведзены перамовы з чэшскай фірмай «Vsovsko», падпісана пагадненне з сірыйскай фірмай, якая валодае правам рэалізацыі беларускай прадукцыі не толькі ў сваёй краіне, але і ў Ірданіі і Ліване. Ёсць цікавасць да машын «Ударніка» ў Бразіліі і Аргенціне, на Кубе. Пастаўляюцца пагрузчыкі ў Польшчу і Германію. Прадпрыемства распрацоўвае мадыфікацыі машын для работы ў розных кліматычных умовах: яны прыстасаваны і для поўдня, і для поўначы.

Сёлетня прадпрыемства плануе ўзяць удзел у 30 міжнародных выставах. А гэта, як вядома, новыя кантракты і новыя магчымасці для рэалізацыі беларускай дарожна-будаўнічай тэхнікі.

На заводзе працягваецца мадэрнізацыя існуючых мадэляў і выпуску прынцыпова новых. За год аднаўляецца каля 30 працэнтаў прадукцыі. З ліку навінак — новыя вількавыя пагрузчыкі А-451 грузпадымальнасцю 5 тон. Раней такая тэхніка ў Беларусі не выраблялася. Рэалізоўваецца праграма вытворчасці машын для леснапрамысловага комплексу.

У час зімовай непагадзі прайшлі выпрабаванні новай снегауборачнай машыны МПУ-1, якая можа

прымяняцца ў буйных гарадах нават на вуліцах з напружаным рухам. Дзесяць такіх машын ужо набыла камунальная гаспадарка Масквы.

Ва ўмовах рынкавай эканомікі разам з акцыянерным таварыствам «Амкадор» прадпрыемства імкнецца працаваць па-новаму.

Цяпер кантрольны пакет акцыяў належыць брытанскай кампаніі «Харынгтон», якая на працягу пяці гадоў мае намер інвеставаць звыш 20 мільёнаў долараў ЗША на распрацоўку новых мадэляў тэхнікі і развіццё вытворчасці.

Плануецца, што з прыходам інвестара рынак продажу прадукцыі завода «Ударнік» значна пашырыцца.

Сучаснае аблічча прадпрыемства — гэта высокі ўзровень канструктарска-тэхнічнага персаналу, шматгадовая практыка распрацоўкі і вытворчасці дарожна-будаўнічай тэхнікі, трывалы станоўчы імідж на айчынным і сусветным рынках.

Нават у свае 75 гадоў «Ударнік» застаецца ўдарнікам.

Рэспубліка Беларусь. 220013, г. Мінск, вул. П. Броўкі, 8. Тэл/факс: (+375-17) 284-91-56. Адрэс маркетынгу: тэл/факс 284-34-23; тэл. 284-34-25. Тэлетайп: 300184 «Енісей».

бібліятэчная справа

ЗБІРАЛЬНІКІ З ДРАГІЧЫНА

Драгічынская цэнтральная раённая бібліятэка існуе ўжо каля паўстагоддзя.

З 1999 года тут пачалі выдаваць тэматычныя брашуркі: "Гістарычнае мінулае Драгічыншчыны", "З Драгічыншчынай звязаныя лёсам". Гэтыя кнігі паступаюць у 61 бібліятэку раёна і Брэсцкі абласны краязнаўчы музей.

НА ЗДЫМКАХ: работнікі бібліятэкі Ганна ЯНУШЧЫК, Галіна КАМІНЕЦ, Надзея САЛАВЕЙКА ў выдавецкім адзеле; некаторыя з ужо выдадзеных брашур.

Раман КАБЯК, БелТА.

афіша

Зіма — разгар тэатральнага сезона. Адбываюцца прэм'еры, аднаўляюцца старыя спектаклі. Дзеячы тэатральнага мастацтва атрымліваюць прэміі і ганаровыя званні. Якія ж спектаклі ідуць у вядучых беларускіх тэатрах?

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

У рэпертуары — 27 спектакляў, большасць з якіх пастаўлены па п'есах беларускіх аўтараў. З класікаў — В. Дунін-Марцінкевіч, Я. Купала.

Па словах Марыны Барціцкай, загадчыцы літаратурнай часткі тэатра, самымі папулярнымі па-ранейшаму з'яўляюцца "Паўлінка" Янкi Купалы, а таксама спектаклі па п'есах А. Дударова "Чорная панна Нясвіжа" і "Кім", апошняя прэм'ера Купалаўскага. Надаўна з афішы тэатра зніклі "Тутэйшыя" па твору Я. Купалы. Але галоўны рэжысёр Валерый Раеўскі абвясціў песімістычныя чуткі вакол гэтага і кажа, што спектакль будзе адноўлены ў хуткім часе без значных змен.

Сярод плануемых прэм'ер —

"Страчаны рай" у пастаноўцы Валерыя Раеўскага. Аўтар п'есы — дваццацідзяткавы юрыст Андрэй Курэйчык. Ён таксама працуе над п'есай, прысвечанай 120-годдзю з дня нараджэння Янкi Купалы, якую маладому аўтару заказваў тэатр.

Уладзімір Шчэрбань рыхтуе пастаноўкі "К'еджынскія сваркі" Карла Гальдоні.

У рабце — п'еса Алены Паповай "Муж для паэтэсы". Спектакль збіраецца ставіць Уладзімір Савіцкі (у Купалаўскім ідзе яго спектакль па А. Астроўскаму "Свае людзі — пападзім").

У планах тэатра — спектакль "Эрык XIX" па п'есе Аўгуста Стрынберга (рэжысёр — Валерый Раеўскі).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР БАЛЕТА

Тут апошняя прэм'ера — балет "Спячая прыгажуня", за які пастаноўшчык Валянцін Елізар'еў атрымаў прэстыжную прэмію Беларусі.

Усяго ў рэпертуары тэатра каля 30 балетаў.

Балет "Кармэн-сюіта" ідзе на беларускай сцэне з 1974 года. Гэта самы стары спектакль у рэпертуары тэатра балета і першы, пастаўлены ў Мінску мастра Валянцінам Елізар'евым. Дарэчы, большасць балетаў у тэатры ідуць менавіта ў яго пастаноўцы.

Пастаноўшчыкамі некаторых спектакляў з'яўляюцца запрошаныя харэографы — Юрый Грыгаровіч ("Раймонда"), Мікіта Далгушын ("Эсмеральда").

Ставляць балеты і маладыя харэографы. Малдаванін Радук Паклітару, вучань Елізар'ева, стварыў на мінскай сцэне балет "Пацалунак феі". Зараз Р. Паклітару — галоўны балетмайстар Малдаўскага тэатра оперы і балета.

Ірына Цымбал, якая некалі дэ-

бютавала ў Беларусі, а сёння — вядучая балерына Віпнюскага тэатра оперы і балета, выступіла ў партыі Джульеты ў балете "Рамэо і Джульета".

Гэтай зімой глядачы зноў убачаць балет "Карміна Бурана", які з'яўляецца першай у свеце сцэнічнай пастаноўкай падобнага кшталту, зробленай менавіта беларусамі, і "Спячую прыгажуню". У адзін з вечараў адбудуцца два аднаактовыя балеты "Балеро" і "Макбет" В. Елізар'ева і ягонаў вучаніцы Наталлі Фурман.

Рыхтуецца прэм'ера — "Беласнежка і сем гномаў", аўтар харэаграфіі — Наталля Фурман, музыка сучаснага польскага кампазітара Богдана Паўлоўскага.

Над партытурай да балета "Клеопатра" працуе Валянцін Елізар'еў сумесна з беларускім кампазітарам Вячаславам Кузняцовым, які добра праявіў сябе ў самых розных жанрах і з'яўляецца аўтарам музыкі да "Макбета".

Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

асоба ў бязмежжы часу

ДАБРАДЗЕЯ...

63 гады было адведзена лёсам сьлінай беларускай пісьменніцы, заснавальніцы беларускага сучаснага духоўнага верша-споведзі, лірычнай мініяцюры, эстраднай гумарэскі — Анэлі Тулупавай (Лісоўскай).

Нарадзілася Анэля Тулупава ў вёсцы Капань Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці ў сям'і настаўніка. Нездарма паэтка (зусім паводле традыцый перыяду станаўлення нацыянальнай літаратуры) называе сябе проста "Анэля з Капані".

Дэбют у друку прыйшоўся на 1956 год. У 1969-м Анэля Тулупава заканчвае факультэт журналістыкі Беларускага ўніверсітэта. Неўзабаве выходзіць першы зборнік паэзіі маладой пісьменніцы "Станцыя надзей" (1971), з'яўленне якога заўважылі ўсе вядучыя выданні Беларусі. У літаратуру Анэля Тулупава ўвайшла адразу сталым майстрам. Наступная кніга паэзіі "Дабрадзья" (1977) стала адметнай з'явай нацыянальнай паэзіі. Паэма "Дабрадзья" прысвечана бабулі паэткі Ульяне Пугачовай. Яна грунтуецца на сваёсаблівым, характэрным для старабеларускай літаратуры і фальклору правобразным паралелізме, капі ўвесь "сусвет быў напоўнены сімваламі і кожная з'ява мела падвойны сэнс".

Баба кажа: — Нядзеля — дзень Дабрадзья. Яна ў гэты дзень лекавала людзей.

Пра Дабрадзю з гісторыі ведаю.

Князь Манамах — яе дзед.

Бабуля не верыць ні мне, ні гісторыі.

— З бедных была Дабрадзья людзей,

Таму дабро дзеляла.

Ад яе і пайшоў

Наш род.

"Гарыпада" (1984), драматычная паэма-бая, паводле якой быў пастаўлены балетны спектакль, з'яўляецца вяршыняй творчасці паэткі. Яна пра духоўны Чарнобыль, знікненне любові з сэрцаў людзей. Шырокая панарама паэмы, яе кампазіцыйная пабудова складаная, многаслойная, з рэспекцыямі ў асабістае аўтарскае "я". Асабліва жаласна гучыць Галашэніне лірычнай герані паэмы над нявінна забітымі бацькамі. Ідзе час, а забойстваў не меншае. Над полем замест "жаўруковых бомаў павіслі бомбы", "свет такі неўладкаваны, шчэ не кожны малы пакормлены", "брат забівае брата, каб на касцях малят і мацярох дастаць да неба!" Разам з усім родным краем паэтка моліць пазбавіць матулю ад пакут у іншым свеце, Уладарстве Божым:

Матуля, усміхніся, не маўчы, Куды плывеш ты ў сонечным чайне? Які цяжкі ты выбрала спачын. А хто ж да сэрца малова прыхіне?

О, Божачка, вазьмі матулю ў рай, Такі, як наш, як беларускі край, Малінавы, сунічны, ільняны. Красуюць у ім дочки і сыны. Душа іх песняй матчынай звініць: "Хай маці сны аб Беларусі сніць".

Драматычная паэма-бая "Гарыпада" — паэтычны адбітак нашай сучаснасці, усяго, што робіцца зараз з народам, краінай, кожным з нас. Пакутліва, цяжка, нехайна, лянотна і марудна мы ідзем да пакаяння. Але ўсе-такі ідзем! Іншага шляху няма — гэта ўсім відавочна, сцвярджае лірычная геранія паэткі. Аб'яднаць "дзе Беларусі" немагчыма крываваю бойкаю. Той, хто хоча быць найпершым, хай стане слугою ўсім. Адраджэнне народа — у адраджэнні душы кожнага беларуса.

Шчодрая на талент і мудрасць, паэзія Анэлі Тулупавай, як і многіх яе паплекнікаў, стала пераходным і

арганічна паяднальным звяном паміж нашай класічнай беларускай літаратурай і абноўленай мастацкай традыцыяй пісьменства 90-х гадоў XX стагоддзя.

На пачатку 90-х гадоў у сувязі з вызваленнем айчынага мастацкага працэсу з "пракрустава жога" ідэалагічных канцэпцый і сацыялагічных схем асабліва надзённа паўстала не-

абходнасць звароту да сваіх спрадвечных каранёў, Боганатхнёнага шляху развіцця, капі ў аснову ўсяго народнага жыцця была пакладзена духоўнасць як неабходны і жыццядайны першапачатак. Для паэткі такі працэс — не зададзенасць, а заканамернасць, таму што з першых да пазнейшых вершаў яе паэзія адухаўляецца святлом яе душы, яе трышчэннем перад Госпадам, трышчэннем за будучыню чарнобыльскай Беларусі (кнігі паэзіі "Я чакаю Цябе..." (1993), "Мой сад" (1999):

Я чакаю Цябе, Як душа з Табою Сальцыца. Тапаліны бялюткі пух, Святы Дух, На маю Беларусь пральцеца! ("Я чакаю Цябе").

Гэта ж колькі часу трэба было чакаць, каб без боязі выгукнуць такое! Заўважце, лірычная геранія паэткі не імкнецца ратаваць сваю душу для Вечнага Жыцця, яна вымольвае, каб Адзіная Душа беларускага народа стала Жытлом Святога Духа. Пра такое ж дзейснае адраджэнне былых традыцый духоўнасці ў наш час і верш-споведзь "Вяртацца і наоў хадзіць":

Па сцежках тых, дзе раней хадзілі, Дзе сэрцам зведалі Радзіму. Душа відущая, зірні, Свае мы нішчым карані.

Ці з'явілася б такая паэтка, як Анэля Тулупава, каб не было "запатога веку" старажытнай беларускай літаратуры? Здабыткі яе ўжо ў нашых генах, у нашай душы. Відзец, не было б адметнай паэзіі Анэлі Тулупавай, каб не было феномена Максіма Багдановіча. Праз спадчыну Максіма Багдановіча, які сваёй творчасцю сцвярджаў цялеснасць старажытнага і сучаснага ў айчынай кніжнасці. Падобна багдановічускаму Лебедзю-Страціму, цяжарам прызнання пасля адыходу, зайздрасці, абьякавасці, варожасці ідзе паэтка да разумення прычын жорсткіх катаклізмаў нацыянальнай гісторыі:

Ім прачытала "Страцім-Лебедзь". Шчэ гук дрыжэў, А нехта зводдаль: "Няма Максімавага роду, Дык, мабыць, ён глядзеў у воду?.." І топею мы, як лебедзь Страцім.

Што мы ўтрацім, што мы страцім?

Анэля Тулупава сцвярджае таксама на беларускай эстрадзе жанр нацыянальнай сакавітай гумарэскі, тонкай лірычнай мініяцюры, дзіцячай казкі ("Як павезлі мяне сватаць", 1987; "Дождж Мікіта", 1979; "Бізоны-рабінзоны", 1983; "Пра што думае кіт", 1986).

Вандроўкі ў пакручаныя лабірынты айчынага слова не прайшлі міма творчай практыкі Анэлі Тулупавай. Безумоўна, мова жывая і паўнакроўная толькі ва ўсёй гістарычнай рэальнасці, у павязі часоў, ва ўзнаўленні ўсіх адценняў унутранай вобразнасці слова з добрым, ласкавым беларускім гумарам, у якім амаль што заўжды боль праз усмешку:

У Баярах Грыб не прасты, А — баярскі. "Па-баярску" Лесавік цябе там стрэліць. Завядзе ці ў крапіву ён, ці ў ламачка, дзе сонца тое свеціць.

Спецыфіка літаратурнага беларускага гумару, на думку даследчыкаў, вытлумачаецца тэорыяй вастраслоўя (асупен), спалучэннем несувымяральных, дыяметральна процілеглых уяўленняў і рэчаў, тонкай іроніяй над недарэчнасцю з'яў у жыцці, неадпаведнасцю рэаліі у свеце. Таму і вытлумачэнне этымалогіі слова "баярын" (старажытнае баярын) у паэтычнай згодна з народна-песеннымі паралелямі ад слова "боль":

Сад самотна зелянее, а не родзіць, Па грыбы хадзіла я ці па трывогу? Хутары дайжэй, чым людзі, паміраюць.

Стаўленнем да слова як да найвялікшай нацыянальнай каштоўнасці, грунта народнага жыцця прасякнуты верш "Ганна", прысвечаны заслужанай артыстцы Беларусі Ганне Рыхковай. Непаўторная выканаўца беларускай паэзіі і гумару, цётка Ганна, як яе звалі ў народзе, песьніца на эстрадзе беларускае слоўца (і бліскучыя, філігранна дэканальна гумарэскі, і мініяцюры Анэлі Тулупавай у тым ліку), з якім праехала ад Батэі да Камчаткі. Верш напісаны ў 1989 годзе, у час пакутлівых спрэчак пра шляхі нацыянальнага адраджэння, што і адбілася на ягоным рытме:

Не дае Вам спакою Роднае слова. Вы да сэрца яго прытуляце, Каб ніхто не пакрыўдзіў, Не зганіў, З ім пад сонцам крыляце, Недасяжная Ганна. Мову кветка і траў Яму давяраеце, Уважніце словам нас, Словам — караеце.

Чым бы ні займалася Анэля Тулупава, асноўным стрыжняк яе жыцця быў клопат пра "мапады творчы парастак". Дзякуючы яе зацікаўленасці, амаль мацярынскаму стаўленню (у час працы загадчыцай рэпертуарнага аддзела Беларускага філармоніі, старшым рэдактарам выдавецтва "Мастацкая літаратура", загадчыцай аддзела часопіса "Вожык"), сцвярдзілася і "ўзбула" не адно пакаленне творчай моладзі. Анэля Тулупава належыць да тых рэдкіх у наш час, ды і ва ўсе часы людзей, якія падтрымліваюць таленты, духоўна лечаць іх у часы творчых крызісаў, прыватных нягод, мудрай жыццёвай і прафесійнай парадаў ставяць іх на добры шлях, прымушаюць верыць у сябе і ўласныя магчымасці.

Анэля Тулупава належыць да тых асоб літаратуры і нацыянальнага мастацтва, на самаахварнасці якіх спрадвечу трымаецца айчынае пісьменства, дабрыня і любасць у свеце. Перад яе паэтычнымі талентам, духоўным высякародствам схіляліся многія. Сваёй творчасцю паэтка годна сцвярджае сучаснае беларускае мастацтва ў свеце між іншых культур.

Алена ЯСКЕВІЧ.

зіма ў мінску

Куткі парку імя М. Горкага. Фота Віктара СТАВЕРА.

спадчына

«КРУПІЦКІЯ МУЗЫКІ» і УЛАДЗІМІР ГРОМ

Шмат хто з вас, шанюныя чытачы, напэўна, быў сведкам прыроднага абнаўлення, калі пасля першага вясновага гому на вачах ажывае панылае пасля зімовага сну наваколле. Штосьці падобнае на вясновае ажыўленне адбылося пасля таго, як дваццаць гадоў назад у мала каму вядомай вёсцы Крупіца, што пад Мінскам, стала асеў, пабраўшыся з тутэйшай дзяўчынай, палескі хлопец Уладзімір Гром. Пэўна, тады ніхто не мог здагадацца, што створаны ім тут гурт «Крупіцкія музыкі» не толькі з часам праславіцца на ўсю Беларусь, але і далёка перасягне родныя межы, здабываючы перамогі і ўзнагароды на прэстыжных сусветных фестывалях. У гэтым, патрапіўшы ў Беларускую дзяржаўную філармонію, маглі адрознівацца пераканана ўдзельнікі ўрачыстай вечарыны, прысвечанай 20-годдзю «Крупіцкіх музыкаў» і 50-годдзю іх стваральніка, нязменнага кіраўніка і натхняльніка Уладзіміра Грома. Арганізатары імпрэзы выставілі каля дзесятка ствалоў, на якіх у адмысловых асідках красаваліся пазнакі ганаравання, па чым можна было вызначыць шляхі-дарогі, якімі «Крупіцкія музыкі» аб'ехалі не толькі Еўропу, але і трапілі за моры-акіяны, напрыклад, у Японію.

Адрознівацца ўзнікае пытанне: як удалося спадару Грому дасягнуць амаль неверагоднага: з вясновага гурту стварыць высокапрафесійны калектыў, адзін з самых вядомых у Беларусі?

Найперш, канешне, дзякуючы прафесіяналізму, грунтоўнай адукацыі ў спалучэнні з арганічнай еднасцю з глыбінямі беларускага нацыянальнага меласу, уласным артыстызмам (спявае і грае на розных музычных інструментах), а таксама здольнасцю арганізацыйным, уменню бачыць задуму ў шырокім культурным кантэксце.

Што ж датычыць адчування перспектывы, то Уладзімір Гром

джанае, запазычанае ў народа рабіць з'явай прафесійнага мастацтва ўласцівае таксама выканальніцкай манеры спевакоў і музыкаў ансамбля. Песні «Сена малодое», «На вуліцы мокра», «Як я ехаў да яе» вядомыя нам у іншым, ды яшчэ якім славутым выкананні, аднак у «Крупіцкіх музыкаў» яны гучаць адметна, слухаюцца з цікавасцю, дзякуючы непасрэднасці «народна-прафесій-

родных духавых інструментаў «Гуды» пры Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры. І гэта была своеасабліва прэзентацыя «Гуды». Яна прайшла вельмі ўдала, бо выявіла новыя магчымасці Уладзіміра Грома, пра што прачула і хораша сказала рэктар універсітэта культуры Ядвіга Грыгаровіч.

Першымі сваё майстэрства паказалі гудары-дудары, выканаў-

ліся ў гэце старажытнабеларускае гучанне са сваёй песняй «Ой, Купала, Купала...» тры выканаўцы з магутнымі галасамі з вядомага гурта «Палац». Высокапрафесійна паказаў сябе камерны аркестр Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі пад кіраўніцтвам Пятра Вандзілоўскага, у выкананні якога гучалі ў апрацоўцы У. Грома «Паланез-пастараль» В. Казлоўскага (саліравала на флейце Маша Мілюціна) і А. Ельскага «Званочкі», дзе высокае майстэрства ігры на цымбалах выявіў дуэт бацькі з сынам — Алеся і Міхася Лявончыкаў, акадэмічны народны хор імя Г. Цітовіча пад кіраўніцтвам галоўнага дырыжора, народнага артыста Рэспублікі Беларусь, прафесара Міхася Дрынеўскага. Яны з Уладзімірам Громам землякі. Своеасаблівым падарункам «ад Дрынеўскага» сталася выкананне народнай песні «Усе людзі жывуць» у апрацоўцы У. Грома. А ў завяршэнне ўрачыстасцей да народнага хору на сцэне далучыліся іншыя ўдзельнікі канцэрта, і ў зале грымотна загучалі ў арыгінале і ў беларускамоўным варыянце «Многія петы» і «Сто гадоў». Артыстам дружна (хто ўголас, а хто душою) падпявалі ўзрушаныя слухачы-гледзчы.

Адна з самых запамінальных і кранальных вечарын такога кшталту, якая яднае і ўзвышае людзей, закладаючы ў кожнага часцінку ўсведамлення, што мы народ з высокай, еўрапейскай па ўзроўню, а па напэўненню, і самабытнай нацыянальнай культуры. Нам ёсць з чым выйсці ў шырокі свет і ёсць чым ганарыцца. Пра гэта хораша гаварылі як высокія афіцыйныя асобы, у прыватнасці, намеснік міністра культуры Валерый Гедройц, начальнік ўпраўлення культуры Мінска-Мінскага Анатоль Анушкевіч. Апошні, дарэчы, узнісла слова падмацаваў і важкім падарункам ад сталічнай вобласці «Крупіцкім музыкам» — мікрааўтобусам «Газэль». Прыхільнікі, што выходзілі на сцэну з букетамі кветак, гаварылі ці сцісла, ці разгорнута, але кранальна, як колішні выхаванец крупіцкай сярэдняй школы, вядомы пазт-песеннік Уладзімір Карызна.

Агульнай атмасферы спрыяла нязмушаная, па-беларуску натуральная манера і маўленне вядучай Ірыны Жураўскай.

Карацей, усё на вечарыне было зладжана, узрушана, эмацыянальна і ўвасабляла сабой узвышаную радасць за здзейсненае «Крупіцкімі музыкамі» і іх кіраўніком Уладзімірам Громам.

Яўген ЛЕЦКА.

нага» выканання Алеся Працкевіча і Генадзя Карасіка, якія не проста спяваюць, а жывуць на сцэне, што было спрадвеку ўласціва народнай песні.

Песні ў жаночым выкананні (салісткі Ірына Сахарова, Людміла Пальчык, Наталля Канавалава, Марыя Ламака) «Лянівае жонка», «Чарнушачка», «Ляціць сарока», «Вярба», «Ой, пойдзем жа, міла», «А я бачыў, бачыў» — больш рэпертуарна адметныя, свае, што можна толькі вітаць, бо чым больш песень будзе вернута народу, тым багацейшымі будзем мы ўсе.

Урачыстая вечарына складалася з двух аддзяленняў. Першае пачалося са своеасаблівай візітоўкі — музычнай замалёўкі «Крупіцкія музыкі» ў апрацоўцы М. Сіраты і закончылася ўражлівай харэаграфічнай сюітай «На вечарыны», выкананай усімі ўдзельнікамі народнага калектыву.

У другім аддзяленні шмат для каго нечакана праявіў сябе ў новай якасці юбіляр Уладзімір Гром. Выявілася, што некалькі гадоў ён працуе адначасова і кіраўніком ансамбля беларускіх на-

шчы адметна-самабытную мелодыю У. Грома «Заездзіў коніка». Аўтар іграў ці, дакладней, дудзеў, на традыцыйнай па форме дудзе, што нагадвае галаву казы. Па сканчэнні мелодыі адзін са старэйшых дудароў падарыў яму дуду ў выглядзе лебедзя, пажадаўшы і надалей уздымацца мелодыямі ў неба, лунаць над роднай зямлёю.

Адкрыццём сталася музыка ў выкананні «Гуды» на старажытных інструментах, якія мы традыцыйна, па аналогіі з украінскімі, называлі сурмамі. Вядома, што дасюль вечарыны вельмі часта ўражлівымі гукамі гэтага інструмента распачынаў Уладзімір Пузыня. А тут на сцэну выйшлі і зладжана зайгралі каля дзесятка музыкаў. Атрымалася надзвычай прыгожа.

Дух старажытнасці вітаў у сучаснай філарманічнай зале. Краналі, бралі за душу, абуджалі ўяўленне, выклікалі своеасаблівы асацыяцыйны гук і мелодыі з прадоння вясняны: «Фаталія блажэнная» з «Полацкага сшытка» ў апрацоўцы таго ж Грома, а потым дзве п'есы І. Мангушава з сюіты для беларускіх народных духавых інструментаў «Галасы мінуўшчыны» — «На Грунвальд» і «Скакуха». Вельмі арганічна ўпля-

гісторыка-публіцыстычнае эсэ

Аляксандр АЛПЕЕЎ

У сям'і адчуваўся дух добрапрапрыстойнасці і ўзаемадапамогі, душэўнай свабоды. У многім гэта было дзякуючы маме, якая, нягледзячы на вялікую занятасць на калгаснай рабоце і па хатняй гаспадарцы, заўсёды цікавілася нашымі з братам справамі. У глыбіні душы яна была інтэлігентным чалавекам, тонка адчувала свет і людзей. Аляксандра Аляксандраўна, мая любімая і глыбокапаважаная матуля, і цяпер калі-нікالی з сумненнем і некаторым неўразуменнем ківае галавой і гаворыць мне: «Ці ж магла я падумаць, што ты дасягнеш у жыцці тамога становішча? З такой беднасці, з такіх цяжкасцей...» А я думаю, што краз у такіх умовах, якія закаляюць душу і цела, і можа быць выхаваны сапраўдны чалавек. Спешчаныя, разбаваныя з дзяцінства, якія не ведалі бяды і цяжкасцей, — слабыя!

Светлай і яркай аддушынай у маім жыцці была прырода. Прыкладна за дзесяць кіламетраў ад Рудні працякае Прыпяць. Яе пойма, Абалонне з сінімі прасторами далечыны, дубамі, азёрамі — гэта сапраўдны аазіс прыгажосці і натхнення. У летнюю сенакосную пару на Абалонні ажыўлена,

нібы на кірмашы ў пасёлку: галасы, смех, гул тэхнікі. Людзі імкнуцца як найхутчэй у добрае надвор'е ўбраць сена. Тады на берэзе рэчкі ці возера не сустрэнеш рыбалова.

К вечару сціхае напал работы, ля астраўкоў кустоў пад дубамі тут і там загараюцца вогнішчы. Дымок ад іх, перамешваючыся з вясчэрнім туманам, сцэлецца над раўнінай, цягнецца да рэчкі. Сонца да гэтага часу ўжо садзіцца за далёкі лес, але работа на лузе ў гарачую пару не можа быць пакінута, пакуль светла... Што можа быць прыгажэй, лепш, больш хваляюча, чым такія гадзіны ў родным краі? Не рыбалка ці паляванне, не юшка з абавязковымі да яе ста грамамі — дарагія і памятныя такія вечары ціхім сузіраннем вакол і самога сябе, гутаркамі з бывалымі, старэйшымі па ўзросту і вопыту сям'янамі (з Паўлам Місенкам і іншымі), адлучанасцю ад турбот і праблем, поўным зліццём, гармоніяй з прыродай.

Начлег каля вогнішча на траве ці ў адрыве, на свежым, духмяным, убраным у добрае надвор'е сене, якое ўвабрала ўвесь водар лета! Гэта — назаўсёды, навечна...

Толькі ў такіх маляўнічых мясцінах мілья кучоўкаў радзімы абуджаецца і зацікавае душа, здольная выпіцца ў творчасць, вершы ці песні. Не было б

Янкі Купалы без Вязінкі, Якуба Коласа без Мікалаеўшчыны. І не было б вершаў і песень, напісаных мною значна пазней, калі б з дзяцінства не паланіла маю душу родная вёска Рудня, рака Прыпяць, Абалонне. Гэта прасты быт, сялянская праца на лузе і ў полі, якая ў радасць маладой сіле, энергія, якая шукае выхаду. Усё гэта, дзякуй Богу, было, ёсць і, хочацца спадзявацца, будзе, пакуль мы жывым...

АСНОВА ЖЫЦЦЯ

Геаграфічнае становішча Беларусі, клімат, а галоўнае — працавітае насельніцтва — усё гэта робіць яе рэгіянам, спрыяльным для вядзення сельскай гаспадаркі.

У Жыткавіцкім раёне цяпер шмат гавораць і спрачаюцца аб фермерскай гаспадарцы Міхаіла Шрубцы. У ёй занята некалькі чалавек. У 1999 годзе яны сабралі 2,5 тысячы тон гародніны, яшчэ больш — у спрыяльным 2000 годзе, у той час як ва ўсім раёне яе было сабрано ўсяго 400 тон. Намнога вышэйшы быў ураджай, чым у сярэднім па раёне, буль-

бы і збожжа. Узнікае пытанне — навошта ж тады шматлікая калгасная і саўгасная раць з яе вялікім бюракратычным апаратам?

Мне могуць запярэчыць: Міхаіл Шруб не радавы ж калгаснік, селянін ад зямлі. Ён быў старшынёю Тураўскага пасялковага савета, меў сувязі і магчымасці, каб узяць у арэнду зямлю, прытым надрэнную, хаця тураўскія чарназёмы славяцца па ўсёй Беларусі, і займаць па астатковым кошце, зразумела, танна, мінімум неабходнай тэхнікі. Але ў тым і бяда, што ўсё: ад сальаркі да зямлі — патрэбна «дабываць», «прабываць», «уладжваць». Далёка не кожны селянін згодзіцца ўзяць зямлю хаця б у арэнду, а ўжо калі хто возьме, будзе працаваць так, каб акупіць сваю працу, атрымаць прыбытак. Вось такому землеўладальцу і павінна дапамагчы дзяржава: крэдытам, тэхнікай, насеннем.

Тое, што планавалі Сталын і іншыя амаль стагоддзе назад, дае слабых парасткі толькі цяпер.

Зразумела, што калі мы думаем пра заўтрашні дзень, не хочам за-

стацца без хлеба, трэба ў той ці іншай форме і ступені адраджаць прыватную ўласнасць, якая па закону з'яўлялася б свяшчэннай і недачужай. Ніхто не адмаўляе на даным этапе і значэнне калгасаў — лепшых, якія ўзначальваюць талковыя людзі, але частку зямлі неабходна дадаць сялян, якія ўмеюць працаваць эфектыўна.

...І НЕ БЫЛО ЗАЎТРА

гасцеўня

Нядаўна давялося пазнаёміцца з нашым земляком з Літвы. Малады чалавек, па-сучаснаму дзелавы, прыежджаў у Мінск, каб знайсці падтрымку ва ўрадавых і грамадскіх арганізацыях для стварэння беларускамоўнага дадатку да сваёй газеты. Уладзімір Кот — выдавец рускамоўнай раённай газеты «Весты Шальчы».

КЛОПАТЫ ВЫДАЎЦА РАЁННАГА МАШТАБУ

— Уладзімір, раскажыце пра сваю газету: хто яе чытае, пра што пішаце?

— Газета выходзіць 2 разы на тыдзень. Тыраж каля трох тысяч. Пішам пра жыццё раёна. Часта на старонках газеты даводзіцца выступаць з крытычнымі матэрыяламі, абараняць пакрыўджаных. З-за гэтага бываюць і непрыемнасці, пагрозы. Некалькі разоў нават выклікалі ў суд. Але мы не парушаем законаў, таму ўсё абыходзілася. Праблем з распусуджваннем няма. Адзін раз у тыдзень выходзіць дадатак на літоўскай мове. Цяпер вось вырашылі выдаваць дадатак на беларускай мове. Ведаю, што многія мае суайчыннікі хочуць чытаць на роднай мове. У Шальчынкіцкім раёне жыве шмат беларусаў. Іх дзеці ў школах на факультатывах вывучаюць беларускую мову, таму моладзь беларускага паходжання таксама зможэ знайсці цікавыя для сябе публікацыі.

Мінулай вясной у Шальчынкіцкім раёне мы арганізавалі і зарэгістравалі таварыства па супрацоўніцтве з Беларускай «Сурзор'е», якое ўжо правяло некалькі цікавых мерапрыемстваў. З паспехам прайшоў у ДOME культуры канцэрт, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Выступалі самадзейныя артысты, ансамбль «Лявоні» з Воранава Гродзенскай вобласці. Нягледзячы на будны дзень, зала на 500 чалавек была запоўнена, глядачы стаялі нават у калідоры. Артыстам устроілі сапраўдную аваяцыю. Дарэчы, у арганізацыі прынялі ўдзел у праўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама (уз-начальвае Людміла Кадзевіч) і Воранаўскага раённага аддзела культуры (Ніна Лісоўская), за што ім вялікі дзякуй. Мясцовыя літоўскія ўлады таксама дапамаглі — прадаставілі бясплатна залу.

— Уладзімір, вы нарадзіліся ў Літве?

— Я беларус, нарадзіўся ў Бераставіцкім раёне Гродзенскай вобласці. У бацькі на Беларусі засталася ўся радня. Я кожнае лета ў дзяцінстве праводзіў у Беларусі, у бабулі. Так што сувязі з Радзімай самыя цесныя.

— А калі вы паехалі жыць у Літву?

— Мае бацькі працуюць у сельскай гаспадарцы. Бацьку ў 1976 годзе запрасілі галоўным інжынерам у адзін з калгасаў Шальчынкіцкага раёна, а потым, калі

калгасы разваліліся, бацька стаў фермерам.

— Вы ведаеце пра жыццё літоўскіх фермераў не па чутках, цікава, як цяпер справы ў літоўскіх вяскоўцаў? Колькі ў бацькі зямлі і ці цяжка яе было атрымаць?

— Ну, вядома, добра ведаю пра справы на вёсцы. Бацькам прыходзіцца дапамагаць, ды і ў гэце пішам пра вёску. У бацькі 30 гектараў зямлі, прычым, давалі яе бясплатна, але даволі далёка ад хаты. Апрацаваць такі палетак аднаму, канешне, немагчыма, таму даводзіцца наймаць людзей. Працаваць фермерам намнога цяжэй, чым у калгасе. Дарэчы, каб зразумець, як ідуць справы ў вёсцы, досыць праехаць па Літве і паглядзець на неапрацаваныя кавалкі зямлі. Такого раней не было.

— Як гэта атрымалася? Людзі не хочуць працаваць?

— Яны з задавальненнем працавалі б. Але аднаму чалавеку справіцца без тэхнікі немагчыма. Калі маеш 2—3 гектары зямлі і ёсць конь, дык яшчэ можна, а калі зямлі болей, неабходна тэхніка. Для яе набыцця трэба браць крэдыт у банку. А льготных крэдытаў няма. Еўрапейскія праграмы дапамогі фермерам, пра якія шмат гаварылі, засталіся нявыкананымі. Яны шмат абяцалі. Але дапамагаюць толькі кансультацыямі. Рэальнай жа падтрымкі няма.

Мне давялося ў 1993 годзе па абмену вопытам маладых фермераў пабываць у Швецыі. Там іншая сітуацыя. Фермерам дае вялікую датацыю дзяржава.

— Усе, хто наведвае Літву, вельмі задаволены: у магазінах вялікі выбар якасных, даступных па цане прадуктаў...

— Сяляне кормяць сябе самі. Апрацоўваюць невялікую колькасць зямлі, трымаюць кароў і жывуць з гэтага. Для нейкіх неабходных пакупак сям'я спецыяльна трымае 3 гады карову, а потым прадае. Прычым, па цане каля 100 долараў, даражэй нічо не заплаціць. А другую карову трымаюць, каб было ў сям'і малако. У нас у раёне два малочныя заводы-манопалісты. Яны ўстанавілі нізкую цану на малако: хочаш прадаваць, хочаш не.

Раней у Шальчынкіцкім раёне было каля 20 калгасаў. Цяпер некаторыя сяляне пачалі аб'ядноўвацца ў абшчыны. Так выжыць п'ячэй. Кожны калгас, можна ска-

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

Уладзімір КОТ.

заць, разбіўся ў асноўным на тры абшчыны. Але праблем і ў іх хапае. Абяцалі абшчынам датацыю на буйную рагатую жывёлу. Адна абшчына развала вялікае пагапоўе, а датацыю адмянілі.

— Уладзімір, а цяпер вернемся да спраў таварыства «Сурзор'е». Ці ўваходзіць у задачы аб'яднання арганізацыя эканамічных сувязей з Беларуссю?

— Мы па статусу некамерцыйная арганізацыя, таму асноўная задача — пашырэнне культурных сувязей з радзімай. У планах — правядзенне конкурсу беларускай песні сярод народных калектываў Шальчынкіцкага раёна з удзелам самадзейных артыстаў з Гродзенскай вобласці. Мару арганізаваць паездку ветэранаў вайны ў Брэсцкую крэпасць-герой. Літва незаслужана прынізіла ролю ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. Яны ўжо лічацца не ветэранамі Вялікай Айчыннай, а ветэранамі другой сусветнай вайны, якія змагаліся на баку антыгітлераўскай кааліцыі. Мы для ветэранаў стараемся зрабіць хоць што-небудзь добрае. З першага дня выпуску нашай газеты яны атрымліваюць яе бясплатна.

— Уладзімір, вы мяне крыху здзіўляеце. Ва ўмовах рынку людзі, асабліва моладзь, думаюць пра тое, каб атрымаць як мага больш прыбытку, а вы траціце час і сродкі на грамадскія справы, арганізавалі бясплатную падпіску газеты для ветэранаў...

— Па-першае, бацька прывучыў мяне працаваць, і мне трэба пастаянна быць занятым. Па-другое, мой дзед — удзельнік вайны, таму ў мяне асобна адносіны да ветэранаў. Ну і нехта ж павінен займацца суайчыннікамі. Канешне, грошы таксама трэба зарабляць, у мяне ж сям'я, двое маленькіх дзяцей. Менавіта дзеля іх будучыні я таксама займаюся і грамадскай работай. Газета, дарэчы, вельмі дапамагае ў гэтым.

— Няхай здзейсніцца вашы планы. Будзем рады пазнаёміцца з цікавымі матэрыяламі вашага беларускамоўнага дадатку.

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА.

вернісаж

БЕЛАРУСКІЯ ПЕЙЗАЖЫ Ў ЭСТОНІІ

Выстава работ беларускай мастачкі Людмілы Налівайка адбылася ў Эстоніі, у галерэі Йыхвінскай мастацкай школы. На адкрыцці прысутнічалі члены аб'яднання беларускай культуры «БЭЗ», навучэнцы і выкладчыкі мастацкай школы, сябры з польскага і татарскага аб'яднанняў культуры, спецыяліст па знешніх сувязях йыхвінскай гарадской управы Анэлі Рэймаа, памочнік мэра Йыхві па сацыяльных пытаннях Крысці Клааман, прыхільнікі мастацтва.

На выставе былі прадстаўлены 16 работ — роспіс па шоўку, у якіх мастачка выкарыстала як прыёмы графікі, так і жывапісу, прычым кожная работа нараджалася як экспромт, без папярэдніх эскізаў.

Мастацкія творы Людмілы знаходзяцца ў зборах Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, у музеях і калекцыях Мінска, Віцебска, Гродна і ін-

шых беларускіх гарадоў, а таксама ў Фінляндыі, Швецыі, Эстоніі. Карціна «Гродна» засталася ў Йыхві: аўтар падарыла яе мастацкай школе.

Але Л. Налівайка не толькі піша карціны, яна мастацтвазнаўца, кандыдат навук, аўтар многіх навуковых даследаванняў па гісторыі беларускага мастацтва 20-х гадоў XX стагоддзя. Роспіс па шоўку — чарговы пошук мастачкі ў творчым выпрабаванні сваіх магчымасцей.

Будзе дарэчы дадаць, што выстава работ Людмілы Налівайка стала працягам традыцыі аб'яднання беларускай культуры «БЭЗ» знаёміць жыхароў Іда-Вірумаа з беларускай культурай і прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі Беларусі.

НА ЗДЫМКАХ: Людміла НАЛІВАЙКА і яе роспісы па шоўку: «Срэбны напоі», «Маланкавая ноч».

Зінаіда КЛЫГА.

зваротная сувязь

АД РЭДАКЦЫІ.

Перш чым даць слова шанонаму сп. Ю. Вясёлкоўскаму, у лісце якога змешчаны слухныя папрукі мне, мушу пару слоў сказаць у сваё апраўданне. Цалкам згодны з маім лонданскім адрасатам, што з біяграфіямі людзей трэба быць асцярожным. Нешта напісанае пра іх трэба ўзгадніць, каб пазбегчы недакладнасцяў.

У даным выпадку, каб спісацца, проста не хапіла часу, бо кнігу «Каляды на чужыне», адкуль набіраліся вершы для публікацыі ў газеце, атрымаў незадоўга перад Новым годам і гэтымі самымі Калядамі.

Перш чым пісаць, я перагарнуў беларускія энцыклапедыі і даведнікі, але, на жаль, нідзе не знайшоў і кароценькай зацемкі пра аўтара некалькіх кніг, прысвечаных гістарычнаму мінуламу Беларусі, а таксама перыяду

другой сусветнай вайны. Няма вершаў, а аднаведна, і нататкі пра аўтара ў складзеным светлай памяці Барысам Сачанкам анталагічным выданні «Туга па Радзіме» (Паэзія беларускай эміграцыі).

Такое «выпаўненне» асобы з нацыянальнага кантэксту лічу проста недаравальным і куды больш істотным, чым пэўныя недакладнасці ў ягонай біяграфіі. А таму і сваім абавязкам бачу пэўным чынам паспрыць, каб было вернута на Бацькаўшчыну імя аўтара, дзеля якой, уласна, ён жыве і стварае. Мяркую, нейзабаве ў беларускім перыядычным друку з'явіцца матэрыялы, прысвечаныя Ю. Вясёлкоўскаму. Магчыма, з удзелам вядучых гісторыкаў будзе зладжана штосьці накшталт «круглага стала» ці канферэнцыі, дзе нарэшце прагучыць кваліфікаваная ацэнка зробленага ім у асэнсаванні нашай мінулышчы-

ны. З разуменнем паставіліся ў рэдакцыі БелЭН (Беларуская энцыклапедыя) да майб'рапрановы змясціць артыкул пра Ю. Вясёлкоўскага ў дадатковым томе, якім завершыцца грунтоўнае энцыклапедычнае выданне ў васемнаццаці тамах. Але тут трэба парупіцца і самому аўтару і своечасова паслаць свой жыццяпіс, дзе будзе дакладна вывераныя звесткі і факты пра зробленае і пражытае ім. Бо я, пішучы ўступнае слова да вершаў, паспадыяўся на сваю памяць (пасля нашай сустрэчы ў Лондане мінула паўтара года) і, як бачым, пайшоў па шляху «рамантызацыі» вобраза, прынісаўшы Ю. Вясёлкоўскаму ўдзел у слаўтай бітве пад Монтэ Касіно і вучобу ва ўніверсітэце. Так што застаецца падзякаваць аўтару за зробленае ўдакладненні.

Яўген ЛЕЦКА.

УДАКЛАДНЕННЕ

Лондан, 27. XII. 2001 г.

Паважаны сп. Я. Леўка!
Сёння атрымаў я газету «Голас Радзімы» № 51 за 2001 год і з недаверам даведаўся пра сваю біяграфію тое, чаго ніколі не было. Я ўдзячны Вам, што Вы згадалі так узнёсла маю дзейнасць на беларускай ніве, але тут ёсць сур'ёзныя недакладнасці, якія трэба спраставіць.

Я не прымаў удзелу ў баі пад Монтэ Касіно і таму не магу мець ніякіх узнагародаў і льготы на набыццё вышэйшай адукацыі, і я ня маю закончанага ніякага ўніверсітэту ў Вялікабрытаніі. У той час, як ішлі баі за Монтэ Касіно, я быў яшчэ на Бацькаўшчыне і вучыўся ў Беларускай настаўніцкай сямінарыі ў Нясвіжы. Летам 1944 г. я пакінуў Бацькаўшчыну і падаўся на Запад. У

канцы сьнежня 1944 г. папаў я ў польскую армію ген. Андэрска. Па вайне захадамі 5-й Крэсвай дывізіі была заложана ў Мадэне (Італія) польская гімназія для жаўнераў. Я быў яе гімназістам, што я маю сярэдняю асвету, але не ўнівэрсытэцкую. Што я маю супольнага з Лонданскім ўнівэрсытэтам, гэта тое, што я наведваў яго бібліятэку, шукаючы матэрыялы для сваіх гістарычных выданняў.

Асабліва ў бібліяграфіі людзей трэба быць асцярожным. Нешта напісанае пра іх трэба паказаць ім, пакуль зьявіцца, каб пазбегчы недакладнасцяў. Таму прашу Вас, паважаны сп. Леўка, спраставіць гэтыя памылкі ў «Голасе Радзімы».

Жадаю Вам добрага здароўя, творчай працы і ўсяго найлепшага ў жыцці.

Застаюся з пашанай,
Юры ВЕСЯЛКОЎСКИ.

літаратурная старонка

ВЕЧНАСЦЬ БАРЫСА ПАСТАРНАКА

Мы ўвесь час жывем па нейкіх правілах і, падпарадкаўваючыся ім, успамінаем пра людзей — няхай сабе і Геніяў — у двух выпадках: смерці і юбілей. А паміж юбіляямі (хоць у перакладзе з лаціны "юбілей" — толькі кожны 50 год) амаль не успамінаем. Сёння мы парушым гэту "традыцыю" і нагадаем: 29 студзеня споўнілася 112 гадоў з дня нараджэння Барыса Пастарнака. Дата не круглая, таму найрад ці хто пра яе ўспомніць. А шкада, бо Пастарнак таго варты...

Зборнік "Гарэла свечка..." (у перакладзе Барысу Пастарнака) трапіў да мяне ў 13 год. Узрост супярэчнасцей, першага каханьня, шалёнага максіmalізму... Але Пастарнак прыйшоўся па душы. Кніжачка была зроблена дужа добра: на правай старонцы дадзены арыгінал на рускай мове, а на левай Пастарнак з лёгкай рукі Рыгора Барыдуліна размаўляе па-беларуску. Я трапіў у палон гэтай маленькай бэзавай кніжачкі. Чытай яе цалкам і ўрыўкамі... Часам, ка-

лі прачытваў спачатку левую рускамоўную старонку, то здавалася, што гэта Пастарнак перакладае Барыдуліна. Так бывае, калі сустракаюцца два Геніі.

Пасля "Доктара Жывага", які грывнуў на ўвесь свет і за якога пазту далі Нобелеўскую прэмію, у Вялікай Савецкай Энцыклапедыі ў артыкуле пра Барыса Пастарнака гаворыцца, што "ў сярэдзіне 50-х пазт перажыў глыбокі душэўны крызіс". Пад агульным ціскам пазт быў вымушаны адмовіцца ад Нобелеўскай прэміі, але што тое значыць? Ён усё роўна назаўсёды застаўся яе лаўрэатам.

Сам Барыс Пастарнак казаў, што не любіць "свабе да 40-га года". Але калі чытаеш яго вершы, то не падзяляеш на "да" і "пасля".

Барыс Пастарнак шмат трываў і, напэўна, лшчэ патрывае. Але ён перажыве ўсё, каб назаўсёды, не залежачы ні ад кога, застацца ў Вечнасці.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

ВЕРШЫ БАРЫСА ПАСТАРНАКА ў ПЕРАКЛАДЗЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ РЫГОРА БАРАДУЛІНА

Зноў люты. Узязь пяро і плакаць!
Пра люты стаць пісаць наўзрыдзь,
Пакуль слаты грывлювай плаўкасць
Вясною чорнаю гарыць.

Здабыць пралётку. За шэсць
грыўняў,
Праз провесць, колаў клік, праз лёс
Туды дастацца аж, дзе лівень
Шумнейшы ад чарніла й слёз.

Дзе, як апаленыя грушы,
Гракі ў азяблых дрэў з плячэй
Сарвуцца ў лужыну і зрушаць
Сухі адчай на дно вачэй.

Пад ім праталіны і ўзвейна
Падзёрты вецер на шматкі,
Як выпадкова, дык надзейна
Наўзрыдзь складаюцца радкі.

1912.

ІМПРАВИЗАЦЫЯ

Я клавишаў вырай карміў з рукі
Пад попат крылаў, плёскаць і клекат.
Я выпрастаў рукі, я стаў на наскі,
Рукаў закасаўся, ноч тоўхала
ў локаць.

І цёмна было. Стаў стый ля вачэй,
І хвалі. — І птушкі з пароды
вы любы,
Здалося, змярцвяць, чым
сканаюць, хутчэй
Крыклівія, чорныя, дужыя дзюбы.

Стаў стый ля вачэй. І цёмна было.
Палалі гарлачыкі з ночавым
дзэгцем.

І хвала даглыдвала днішча на тло
У чоўна. І грызліся птушкі ля локця.

І ўночы гартань прапалосквала гаць.
Здалося, пакуль птушаня
не накормлена,
І самкі хутчэй, чым сканаюць,
змярцвяць,

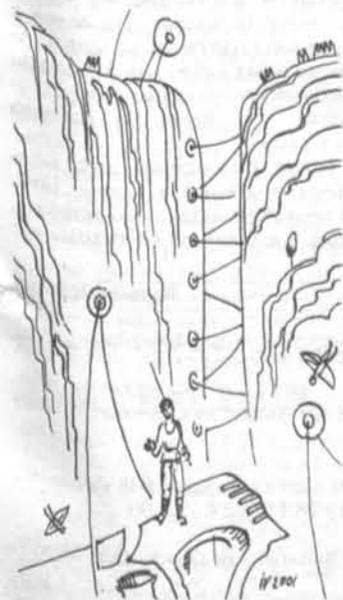
Рулады ў крыклівым,
пакрыўджаным горле.

1915

Вясна, я з вуліцы, дзе ў здзіве
дрэў ствалы,
Дзе даль жахаецца, дзе ўпасці дом
баіцца,
Паветра сіняе, як клуначак малы
З бялізнай выпісанага з бальніцы.

Дзе вечар, быццам сказ,
што хваліць ноч,
Пусты, ды з кропкай зоркі
без адказу
На непамыснасць тысяч
шумных воч,
Прадгонных і пазбаўленых выразу.

1918

Раяль дрыготны пену з губ абліжа.
Цябе падкосіць мітурга, скране,
Ты скажаш: — Любы! —
Не, — я ўскрыкну, — не!
Пры музыцы! — Ці быць магчыма
бліжай,
Чым поцемна, акорды, нібы дні,
Што ў дзённіку, ў агонь шпурляць
паволі?
О дзіва зразумеласці, кіўні,
Кіўні, аж утрапееш! — ты на волі.
Не мне трымаць. Ідзі, дабро твары.
Да іншых кроць.

Ужо напісан Верцэр,
А ў нашы дні й паветра пахне
смерцю:
І прачыніць акно — што жылы
ўскрыць.

1919

З карцін, што збочыць рвуцца
ліўма
З шашы са свечкаю ўвачу,
Зрывацца з сцен, з крукоў
да рыфмы
І ў такт злітаць не адвучу.

Што ў тым, што на сусвеце —
маска?
Што, як няма такіх шырот,
Якім бы на зіму замаскай
Заціснуць не хацелі рот?
Ды рэчы рвуць з сябе лічыну,
Губляюць гонар, трацяць мосць,
Калі ў іх ёсць спяваць прычына,
Калі падставы ліўню ёсць.

1922

Каб ведаў я, што так бывае,
Калі пускаўся на дэбют:
Радкі з крывёю — забіваюць,
Нахлынуць горлам — і капут!

Ад жартаў з гэткам хітрым клёкам
Адмовіўся б я наадрэз.
І быў пачатак так далёка,
Нямелы першы інтарэс.

Ды старасць — гэта Рым, каторы
Узамену кепікаў і слёз
Не чыткі прагне ад актора,
А поўнай гібелі ўсур'ёз.

Каб пачуццю ў радку застацца,
На сцэну шле раба ад кроз,
І тут канчаецца мастацтва,
І глеба дыхае і лёс.

1932

Каханая — жах! Як кахае пазт,
Бог трызіць пярэстай панёваю.
І зноўку хаос выпаўзае на свет,
Нібыта ў часы выкапнёваы.

Слязця яму тонамі зірк туманы,
Здаецца ён, зашчаны, мамантам.
І выйшаў ён з моды. І досыць маны.
Часіны прайшлі — не да пляманту.

Ён бачыць, як шалу вяселлям стае.
Як п'яныя асыпаюцца.
Як жабіну, ўбраўшы спачатку яе,
Ікру называюць паюснай.

Як жартам жамчужным Вато,
жыццё
Уменюць абняць табакеркаю.
І помсцяць яму за адно адкрыццё,
Што там, дзе хлусня з паняверкаю,
Дзе маніць, кадзіць з ухмылкай
камфорт
І трутнямі труцца выпрасты,
Ён вашу сястру, як вакханку
з амфор,
Падые з зямлі і выкарыстае.

Цалуючы, Андаў падталасць
пашле,
І раніцу ў стэпе, пад зоркавай
Гасподай святла, покуль ноч па сяле
Блянем не стоміцца торкацца.
І ўсім, што жывіла яры з сасняка,
Усім тлом батанічнае рызніцы

Патхне па тыфознай тузе сеника
Зялёным хаосам пырснецца.

ГАМЛЕТ

Гул заціх. Я выйшаў на падмосткі,
Перадаўшы стому вушаку,
Я лаўлю ў далёкім адгалоску,
Што сустраю на сваім вяку.

На мяне настаўлен морак ночы
Тысяччу бінокляў на стырне.
Як і льга такое, Ава Ойча,
Чарай гэтаі абміні мяне.

Даспадобы твой намер упарты,
Я сыграю ролю, маю час.
Сёння іншай драмы іншы варты,
І мяне ты збаў на гэты раз.

Ды прадуман ход падзей на сёння,
Непазбежны шлях у небецці.
Сумны я, ўсё ў фарысействе тоне.
Зжыць жыццё — не поле перайсці.

1946

ЗІМОВАЯ НОЧ

Мяло, мяло — зямля ў святле
Наўсцяж белела.
Гарэла свечка на сталі,
Праз ноч гарэла.

Як летам на агонь машка
Ляціць раямі,
Сняжніца ліппа з веташка
На плечы раме.

Завяе мецля на шкле
Кружкі і стрэлы.
Гарэла свечка на сталі,
Праз ноч гарэла.

І цені клаліся наўзлёт
На яснай сталі,
Спляценне рук, спляценне ног,
Спляценне долі.

І два абцасікі на дол
Зліталі самі,
На сукню з начніка ў прыпол
Воск пльыў слязамі.

І ўсё гублялася ў імгле
Ссівила, бела.
Гарэла свечка на сталі,
Праз ноч гарэла.

Спакусы шал галодны, злы
Грахоўна, хіка
Уздымаў анёлам два крылы
На вобраз крыжа.

Завейны люты быў, але
Так уладзела
Гарэла свечка на сталі,
Праз ноч гарэла.

1946

Ва ўсім да сутнасці дайсі
Хачу ў пакуце.
У працы, ў пошуках, жыцці,
У сардэчнай смуце.

Да сутнасці мінулых дзён,
Да іх прычыны,
Да самых каранёў, ад крон
Да сарцавіны.

Схапіць падзей і пёсаў ніць
Паспець у спрыце,
Жыць, думаць, адчуваць, любіць,
Рабіць адкрыцці.

Калі б на след падзей і з'яў
Я мог напасці,
Васьмірадоўе б напісаў
Пра нораў страсці,

Аб беззаконнях і грахах,
Бягах, пагонах,
Аб выпадковасяч, вачах,
Руках, далонях.

Я вывёў бы яе закон,
Пачатак дбаль,
І паўтараў яе імён
Ініцыялы.

Я б вершы пасадзіў, як сад.
Дрыготкай жылак

Цвілі ў іх ліпы б рад у рад,
У запатылак.

Дыханне б ружы ў верш прынёс,
Дыханне мяты,
Лугі, асокі, сенакос,
Гром глухаваты.

Так некалі Шапэн увёў
Жывыя цуды
Фальваркаў, паркаў і гаёў
Ва ўсе згоды.

Дасягнутага хараства
Гульня і мука —
Нацягнутая цеціва
Тугога лука.

1956

Быць знакамітым непрыгожа.
Не гэта ўзвысіць можа вас.
Архіваў пыл не дапаможа
І рукапісы на запас.

Самааддача — ў творцы мэта,
Не поспех і не гвалт шуміх.
Знікчэмнеўшы, ганебна гэта
Быць прытчай на губах ва ўсіх.

Жыць трэба, верачы дакору,
Так жыць, каб да сябе праз люць
Мілосцю прыручыць прастору
І покліч будучыні ўчуць.

І трэба пакідаць прабелы
У лёсе, а не на лістах,
Жыцця мясіны і раздзелы
Умець адкрэсліць на палях.

І ў невядомасць акунацца,
І крокі ў ёй свае хаваць
Так, як хавае стому праца,
Туман глухую сенажаць.

Паўтораць іншыя дарогі
Твае, каб жыць тваім слядам.
Але свой крах ад перамогі
Адрозніваць не мусіш сам.

Ад твару адступіць ні долькі
Не мусіш, памянчы тварца,
Ды быць жывым, жывым і толькі,
Жывым і толькі да канца.

1956

ВЫЗНАЧЭННЕ ПАЭЗІІ

Гэта — смагай напоўнены свіст,
Гэта — пошчак зацятых ільдзінак,
Гэта — ноч, дзе лядзянее ліст,
Гэта — двух сапаўёў паядынак.

Гэта — ў слодычы зглухлы гарох,
Гэта — слёзы сусвету ў лапатах,
Гэта — з пультыў і флейт — Фігаро
Нізрынаецца градам на градку.

Гэта — ўсё, што так ночы знарок
Адшукаць важна ў змоўжлых
прадоннях,
Зорку ціха данесці ў садок
На трапёткіх, на мокрых далонях.

Дрэмле кладка ў вадзе, як сава.
Небасхіл анямела гукое.
Гэтым зоркам бы смех пасаваў,
Ды сусвет, ат, — мясіна глухая.

НОБЕЛЕЎСКАЯ ПРЭМІЯ

Я прапаў, як у загоне
Звер, а недзе людзі, свет,
А за мною шум пагоні,
Я згубіў на волю след.

Цёмны лес, абрыў бязлюдны,
Елкі зваленай бярно.
Шлях адрэзаны паўсюдна,
Будзь што будзе, ўсё адно.

Я зрабіў якую благаць
Як забойца, злодзей той?
Я ўвесь свет прымусіў плакаць
Над красой зямлі маёй.

Ды амаль што ля магіны
Веру, прыйдзе ўсё ж пара,
Подласці і злосці сілу
Пераможа дух добра.

1959

каляндар-2002: люты

9 лютага 1852 года ўдзельнікі мінскага аматарскага тэатра паставілі спектакль "Ідылія" па п'есе В. Дуніна-Марцінкевіча, музыку да якога напісалі С. Манюшка і К. Кжыжановікі. Спектаклі іграліся потым на прыватных кватэрах. Пазней "Ідылію" ставілі на аматарскіх сцэнах Бабруйска, Слуцка, Глуска.

10 лютага спаўняецца 60 год кампазітару Алегу ЧЫРКУНУ.

Ён аўтар многіх каляндарных твораў, у тым ліку папулярных песень "Дзве каліны", "Завяў", "Сена маладое", музыкі да тэлеспектакляў "Як у госці сын прыехаў", "Папараць-кветка" (паводле паэм Я. Купалы "Бандароўна" і "Курган"), тэлефільма "Новая зямля" і іншых.

12 лютага — 60 год Міхаілу ДРЫНЕЎСКАМУ, харавому дырыжору.

Сёння ён народны артыст Беларусі, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1982 год). Акрамя дырыжорскай работы, з 1968 года выкладае ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; вядомы як аўтар шматлікіх запісаў народных мелодый і шэрагу апрацовак іх для народнага хору.

18 лютага — юбілей Міхаіла САВІЦКАГА (нарадзіўся ў вёсцы Звянчы Талачынскага раёна).

Народнаму мастаку Беларусі, народнаму мастаку СССР, акадэміку АН Беларусі і Акадэміі мастацтваў Расіі, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1970, 1980, 1996 гадоў) і Дзяржаўнай прэміі СССР (1973 год) у гэты дзень спаўняецца 80 год.

На пачатку творчага шляху працаваў у кніжнай графіцы. У жывапісе вызначальнымі тэмамі сталі подзвігі савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны, працоўнае жыццё чалавека, гісторыка-рэвалюцыйная тэма.

Сярод твораў, найбольш вядомых у краіне і за мяжой, — работы, якія маюць антываеннае гучанне: цыкл з 13 палотнаў "Лічыбы на сэрцы" і трыпціх "Агрэсія".

20 лютага 1901 года ў вёсцы Хоціна на Бешанкоўшчыне нарадзіўся Леў ДАВАТАР, ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, генерал-маёр.

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны, з чэрвеня 1941 года, прымаў удзел у баях на Заходнім фронце, камандаваў кавалерыйскай групай. Загінуў 19 снежня 1941 года на подступах да горада Руза ў баі ля вёскі Палашкіна.

22 лютага 1932 года ў вёсцы Чамяры Слонімскага раёна нарадзіўся беларускі скульптар Іван МІСКО, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1977 год), заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі.

Найбольш вядомы сучаснікам як стваральнік партрэтаў савецкіх і замежных касманаўтаў, дзяржаўных дзеячаў, дзеячаў Беларускага мастацтва, спорту, а таксама манумента ў гонар маці-патрыёткі ў Жодзіне.

24 лютага спаўняецца 340 год з дня нараджэння Мацея КАРСКАГА (1662—1717), прадстаўніка схаластычнай філасофіі на Беларусі і ў Літве, філосафа, прававеда.

У 1696-1699 гадах — прафесар Віленскай акадэміі. У сваіх работах адышоў ад традыцыйнай трактоўкі схаластыкі, уводзіў элементы прыродазнаўства. Логіку лічыў мовай навукі. З абстрактных пазіцый разглядаў праблемы права і справядлівасці. Аўтар "Курса філасофіі" (рукапіс захоўваецца ў Вільнюсе).

Ларыса КАРАЧУН.

падарожжа з працягам

ЗІМОВАЯ ВАНДРОЎКА ПА ТРАЕЦКІМ

КАРЭСЛАНДЭНТАЎ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» СЯРГЕЯ ДЗЕНІСЕНКІ (фота) І АЛЕСЯ МЯШНІКОВА

...Траецкае прадмесце ўвабралася ў зімовы ўбор. Блукаючы па ягоных завулках, міжволі адначываеш душой, ствараецца ўражанне, што трапіў у старажытны Мінск XVIII ці XIX стагоддзяў. Усё тут дышае таямнічасцю. Нават калі доўга не можаш знайсці патрэбны будынак, не раздражняешся: зноў і зноў ідзеш па тых жа сцежках-

дарожках, з кожным разам адкрываючы для сябе нешта новае, не заўважанае раней.

Вось вы апынуліся перад музеем Максіма Багдановіча, постаць сама сабою робіць паклон. Згадваеш творчы шлях Максіма Кніжніка, і на душы адначасова робіцца і светла, і сумна: колькі ён паспеў зрабіць за сваё кароткае жыццё і колькі задум засталася няздзейсненымі. Сэрца пранікаецца вялікай павагай да Пазта: як бы расквітнеў наш край, калі б кожны з нас хоць бы на дзясцятую частку любіў Радзіму так, як Максім Багдановіч!

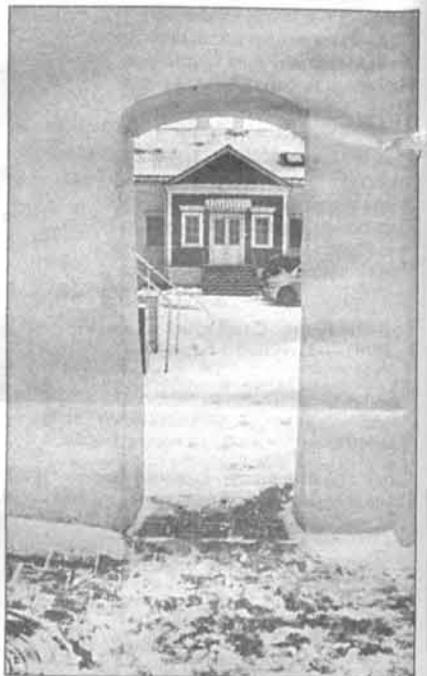
Тое ж пачуццё — гонар за родную Бе-

ларусь — узнікае і ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Якая яна ўсё ж такі багатая, наша літаратурная спадчына: Дунін-Марцінкевіч, Вагушэвіч, Лучына, Чачот, Багдановіч, Купала, Колас, Цётка, Караткевіч, Быкаў, Чорны, Зарэцкі, Жылка, Дубоўка... Пералік верных сыноў Айчыны можна доўжыць і доўжыць.

Сапраўды, Еўропа і Амерыка з іх матэрыяльнымі дасягненнямі, калі і чакаюць нечага новага ў культуры, дык толькі з Усходу. Славянская душа з яе адвечным пошукам ісціны, прасцей кажучы, самакапаннем, тым і прыгожая, што ў час кам'ю-

тэрызацыі захавала здольнасць спачуваць, хварэць за блізкага. І Стары горад вельмі спрыяе нараджэнню, захаванню, умацаванню любові да Бацькаўшчыны.

Нават калі на дварэ лютуюць маразы, на сэрцы цёпла. Душу грэе Траецкае прадмесце.

увага: конкурс!

«ДЗЕНЬ ЗЯМЛІ»

Паважаныя чытачы! Вы, верагодна, памятаеце пра конкурс дзіцячых малюнкаў «Беларусь у маіх марах», які праводзіць рэдакцыя газеты «Голас Радзімы». Дасланыя работы будуць прадстаўлены на выставе міжнароднай экалагічнай акцыі «Дзень Зямлі», ініцыятарам якой выступае Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь сумесна з грамадскай арганізацыяй «Беларускі зялёны крыж» пры падтрымцы Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. Мы запрашаем прыняць удзел у гэтым мерапрыемстве.

Зямля — наш агульны дом. Гэта ведае кожны. Але хто мы: гаспадары гэтага дому ці яго часовыя пасяляльцы? Што значыць для нас Беларусь і што мы ведаем пра яе? Якая сувязь паміж Зямлёй вялікай і зямлёй маленькай, на якой мы жывём? Юныя мастакі маюць магчымасць ад-

казаць на гэтыя пытанні, прыслаўшы свае малюнкi (да 75 сантыметраў па большым боку) на міжнародны конкурс «Дні зямлі нашай».

Аматараў фатаграфіі чакае конкурс «Святло маёй зямлі». Кожны аўтар можа прыслаць да чатырох сваіх прац (каляровыя ці чорна-белыя) памерам не больш як 30 x 40 сантыметраў.

У абодвух конкурсах прымаюць удзел дзеці ад пяці да шаснаццаці гадоў. На адваротным баку малюнка ці фатаграфіі трэба прымацаваць лісток, дзе напісаць друкаванымі літарамі: прозвішча, імя, узрост, хатні адрас і тэлефон. Працы можна дасылаць да 1 сакавіка 2002 года на адрас: 220030, Мінск, вуліца Кастрычніцкая, 16, корпус 5, «Беларускі зялёны крыж» (з адзнакай «Дзень зямлі»).

Па выніках конкурсу ў красавіку 2002 года адбудзецца выстава, на якую будуць запрошаны пераможцы. Іх чакаюць дыпламы і падарункі.

прэм'еры «беларусьфільма»

Мультыплікацыйныя фільмы, выпушчаныя ў 2001 годзе

«МУЗЫКА-ЧАРАДЗЕЙ»

Аўтар сцэнарыя і рэжысёр — Алена Турава.

Лёс мастака — адна з вечных тэм мастацтва. Ёй прысвячалі свае легенды і народныя творцы. Яны надзялялі пазтаў і музыкаў незвычайнымі здольнасцямі. У гэтым фільме ў адным сюжэце пераплялося некалькі казачных гісторый: пра чарадзейную скрыпку, нячыстую сілу і Боскі дар сапраўднага музыкі, мелодыі якога здольныя тварыць чуды.

«ЯМА, ТАПЦЫ, ЧАТЫРЫ СТРУНЫ»

Рэжысёр — Аляксандр Ленкін.

Адзін з самых арыгінальных і драматычных сюжэтаў сярод народных паданняў.

Цёмнай ноччу ў дрымуцым лесе ў палаўнічай пастцы воляю лёсу апынуліся вясковы скрыпач і злосны, гаподны мядзведзь. Выратаваць музыканта ад смерці здольная толькі музыка. Як на ліха, на скрыпцы рвуцца ўсе чатыры струны... І раптам дзіва: скораны музыкai, мядзведзь робіцца выдатным танцорам і лепшым сябрам скрыпача.

«ПЕРАЛІЦКА КАШТОВАСЦЕЙ»

Рэжысёр — Таццяна Жыткоўская.

Бязмежная фантазія гімназіста Пецькі становіцца прычынай непаразуменняў у сям'і. Вялікае незадавальненне выклікае ў бацькі, які не пераносіць вальнадумства, тое, што ўся сям'я ўцягваецца ў гульні, прапанаваную Пецькам, і пачынае прыдумваць цікавыя калямбурсы.

Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

уражанні

«АМЕЛІ»

У кінатэатры «Масква» прайшла прэзентацыя знакамітага французскага фільма «Чароўны лёс Амелі Пулен», вядомага ў нас проста як «Амелі». Гэтая рамантычная камедыя рэжысёра Жан-П'ера Жэне на цырымоніі ўручэння ўзнагарод Еўрапейскай кінаакадэміі ў Берліне прызнана лепшым еўрапейскім фільмам 2001 года. Акрамя гэтага, яна атрымала прэмію за рэжысёрскую работу і приз глядачоў.

У фільме арганічна пераплятаецца рамантыка і жыццёвая філасофія. Напрыклад, на працягу ўсяго сюжэта Амелі вядзе дыялог са сталым мастаком, які малюе людзей і аналізуе іх позіркi. На адной з карцін яна ўбачыла дзяўчыну са шклянкай вады, у якой пазнала сябе, але здзівілася: чаму ў яе такі маркотны выраз твару? І пачула ў адказ: бо яшчэ не паспела разабрацца ў сабе.

Вялікая ўдача рэжысёра, што роль Амелі атрымала менавіта Одры Тату-Шчырасьць і незвычайнасць гэтай актрысы, на мой погляд, і вырашыла паспяхова лёс фільма.

Вераніка ЦВІРКО.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2068 экз. Зак. 226. Падпісана да друку 28.1.2002 г. у 12.00.

Газета набрана, зварстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (бухгалтэрыя, тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.